

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

Dissert. VI. Utilitas in Historia Romana ante Caesares. De usu Nummorum
Consularium & opere F. Ursini.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

DISSERTATIO SEXTA.

DE

PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

Illud sæpenumero mirari soleo, OCTAVI
jucundissime, cur in hac litterarum luce &
circumfluenti præstantium ingeniorum co-
pia, jaceant nihilominus ea studia, quæ pa-
trum nostrorum memoria feliciter exulta,
summo in pretio ac honore florebant. Scilicet divino
ingenio & exquisita doctrina homines, quum toti in
id incumbere, ut sepultas ac intermortuas literas de-
nuo excitarent; hinc omnia studiose ac diligenter in-
vestigabant, quibus in ea nocte & caligine optimarum
artium, plurimum iisdem luminis adferrent. Ita non
libri solum, quibus veterum doctrina ac sapientia con-
tinentur, novo nitore ac cultu ab iis donati; sed &
Nummos, Marmora, aliasque venerandæ vetustatis re-
liquias, in subsidium tam ardui operis, eadem alacri-
tate animi & laboris contentione arcessèbant. Unde
multa præclare ab iis in hoc genere reperta, & magna
cura elaborata etiamnum occurrunt; quæ si parem cu-
piditatem sequentium temporum forent nacta, ad
consummati fastigii gloriam optimarum artium studia
evecta pridem fuissent. At dum ardor ille parentum
in liberis refrigescit; dum prioribus inventis contenti,
tædio laboris aut difficultate operis languescunt eadem
studia; dum soli ferme beatiore homines, aut artium
alias

alias ac disciplinarum rudes ea tractant, quæ acri ingenio & ab omni litterarum varietate instructos (quales tulit & habet etiamnum hæc ætas) requirebant; incredibile dictu, quantum ad consummationem perfectionemque earundem litterarum adhuc desit. Sed aliqua spes adfulget, adesse meliora tempora, & excitari denuo homines, qui incensi laudabili studio, omnem hanc memoriam, quæ Nummis, aliisve monumentis antiquis adhuc sepultis vel intactis continetur, ornandam sibi ac omni doctrinæ & litterarum genere illustrandam suscipiant. Quorum animos si hoc meo qualicumque labore, ad præclarum adeo consilium incendere ulterius ac inflammare valeam, tum equidem uberrimum operæ ac laboris fructum me tulisse reputabo. Sed interim ad institutæ commentationis seriem revertamur.

USUS
Nummo-
rum CON-
SULA-
RIUM,
quos vo-
gant.

In ROMANA quidem HISTORIA, quam facem hic Nummi præferant, minus ut puto, obscurum erit aut reconditum. Qui enim hætenus Numismata veterum illustrare sunt adgressi, hunc potissimum industriæ suæ campum delegerunt. LIBERÆ quidem REIPUBLICÆ, hoc est, heroica Urbis tempora multa caligine involuta haud ignoras, dum illius scriptores vel mutilos terimus, vel perditos desideramus. Occurrit vero huic incommodo superiori sæculo aureum illud FAMILIARUM ROMANARUM opus à Fulvio Ursino, ex priscis numismatibus, nescio an laudabilius susceptum, an absolutum felicius. Quæ enim intacta reliquit posteris, aut cæteroquin minus adsecutus est (qualium forte seges non contemnenda, ut cum alibi jam ante, tum uberius in progressu hujus operis docebitur) nullam tamen eidem consummati operis gloriam detrahunt. Ut equidem haud immerito à ma-
gno

gno Scaligero, divini libri elogio ornatum dicatur, & Scaligerian.
 in quo equidem multa se didicisse ingenue agnoscat. pag. 364.
 Commode vero dum hæc scribebamus, ut nosti, adla-
 tus idem liber in Urbem post longas moras, à Carolo
 Patino, antiquariæ juxta ac medicæ rei optimo promi-
 condo feliciter auctus & recognitus. Quo nomine,
 quantum diligentia illius ac industria, & eorum qui
 Symbola hic sua contulere, Lomenio Briennæ Comi-
 ti, Seguino, Brunotio, non antiquaria solum, sed uni-
 versa res litteraria debeat, lubenter hic profiteor; qui
 ab obvia comitate viri singularis exempli Francisci
 Gottofredi, brevem hujus voluptatis usum continuo
 impetravi. Nec sefellit certe expectatio. Talem enim
 jam ante noveram vel solam Fulvianam collectionem,
 in qua non tam liceret agnoscere prisca Romanorum
 stemmata, quam ipsam cernere veteris Reip. imagi-
 nem, & inde simul multiplicem usum ad Historiam il-
 lorum temporum mutuari.

Primum statim arguit ampla illa GENTIUM vel
 FAMILIARUM series, quæ Nobilitatem ferme o-
 mnem principis gentium Populi, uno quasi obtutu in-
 spiciendam præbet. Adeo quidem, ut funeri te non u-
 nius Consularis, sed totius Reipub. credas interesse;
 in quod ex prisca moris vestigiis Imagines tot clarissi-
 marum Gentium inferri longo ordine videas. *Imagi-*
num enim specie, non sumptibus nobilitari maximorum viro-
rum funera solere, aiebat olim Senatus Princeps M. Le-
 pidus. Nobilius certe funus hic fatearis quam illustris
 illius matronæ, cujus meminit Tacitus, Junia nempe
 C. Cassii conjugis & sororis M. Bruti, in cujus funere
viginti clarissimarum Familiarum imagines antelata sunt,
Manlii, Quinctii, aliaque ejusdem nobilitatis nomina; aut
 quod de funere Drusi Tiberii filii idem Annalium Scri-
 ptor

i.
 Ad Noti-
 tiam Fami-
 liarum Ro-
 manarum.

Epitom.
 Livii lib.
 XLVIII.

Annal. Lib.
 III. c. 6.

Annal. IV.
cap. 9.

ptor alibi observat; *funus imaginum pompa maxime illustre fuit, cum origo Julia gentis Æneas &c. ceteræque Claudiorum effigies longo ordine spectarentur.* Eædem quippe hic tibi occurrent JUNIORUM, CASSIORUM, MANLIORUM, QUINCTIORUM, JULIORUM, CLAUDIORUM, tum longe adhuc plurium Gentium imagines, quibus hodierni Quirites vestri etiamnum possunt adfurgere. Qui enim præter gentes illas modo commemoratas, ÆMILIAS insuper, CÆCILIAS, CORNELIAS, FABIAS, FURIAS, PAPIRIAS, PORCIAS, SULPITIAS, VALERIAS, ut tot alias mittam, positas ante oculos cernit, frustra alibi aut celebritate personarum, aut dignitate munerum, aut gestorum gloria, aut caritate in patriam, aut cunctis pacis & belli artibus illustriores quæret. Flos ille utique delibatus populi Gentium victoris; Prætorum autem, Consulum, Dictatorum, & Cæsarum tandem seminarium; & qui Reges Legatis Regum, Dei autem Regibus olim videbantur. Neque ego hic commendationem eorum instituo, nisi quatenus ex ea pretium accedit iis monumentis, quæ in illis propagandis aut adferendis in pristinam lucem hodie feliciter inserviunt. Peculiares quidem illustrium id genus Gentium Commentarios exstitisse olim accepimus, quales PORCIÆ Familiæ legisse sese profiteretur Gellius; *Quum, inquit, & laudationes Funebres, & litic. Lib. x. brum Commentariorum de Familia Porcia legeremus.* Ubi obiter observo, FAMILIAM ibi, sicut frequenter in lapidibus & supra, atque alibi non semel apud Tacitum, pro tota gente positam; quod & ^a Velleio, ^b Valerio Maximo, aliisque familiare, *Principe illo Familia Porcia, item Ponia Familia;* quam tamen vocis Familiæ eo sensu significationem improbasse aliquando viros doctif-

Noct. Ar-
tic. Lib. x.
c. 18.

^a Velleius
Lib. 12.
^b Valer.
Max. Lib.
1.1.1. c. 2.

doctissimos novi. Quod nec prætereundum fuit hoc loco, ne sine idoneo exemplo factum videamus ab Urfino, dum easdem non Gentes sed Familias inscribit. Quamquam, ut nosti, Gentes vocentur frequentius apud antiquos & aureæ ætatis Scriptores, Sallustium, Tullium, Livium, aliosque, qui notum etiam Gentis ac Familiæ discrimen tradunt, ut Sallustius; *igitur Sulla, Gentis patritia nobilis, Familia prope jam extincta majorum ignavia*; ubi per Gentem Corneliæ, per Familiam Sullæ in eadem Gente dicti intelliguntur. Iterum Livius: *orationemque habuit plenam veris decoribus, non communiter modo Cornelia gentis, sed proprie Familiæ suæ*, qui & alibi unius Gentis Potitiæ duodecim Familias eadem tempestate dicit existisse. Cæteroquin præter Commentarios illos de Familia Porcia Gellio commemoratos, nosti quoque laudatas veteribus Varronis, Attici, Hygini, Messalæ, Suetonii in hoc monumentorum genere lucubrationes, quas haud insolitum illustrium Familiarum fatum posteris invidit. Hanc autem vel Commentariorum, vel Genealogiarum, quas vocant, jacturam opportune supplet, illa Consularium, quos vulgo appellant, Nummorum supellex; quæ Veteres Patritias & Plebeias, hoc est, primævas & incorruptas Quiritium Gentes, & præclaras earundem adfinitates complectitur. Neque enim adhuc Romanus sanguis cum Barbaro fuerat commixtus; nondum varietas & confusio generis inducta; nondum duo aut plura nomina in unum gentilitium coëuntia, omnem successione vel ordinem vel rationem turbant. Infusa illa brevi sub Cæsaribus varietas & commixtio; qua omnis interrupta gentilium propago; qua novi homines cupide se intruserunt in veterum stirpem; qua priscae Gentes

ÆMILIAE, CORNELIAE, FURIAE, JULIAE, SEM-

Rrr 2 PRO-

L. xxxviii.
cap. 58.

Lib. ix.
cap. 29.

PRONIAE, aliaque novissima Nobilitati accedere; qua commercio & adfinitate cum exteris, descivit à prima origine simul ac virtute Romanus sanguis. Posteriori vero ætate, sub Christianis Imperatoribus, dum nempe una Christi tessera pro omni insigni Gentilitio sufficere videbatur, interversum ferme omne Familiarum discrimen, nullo jam certo aut stabili gentis nomine; non turbata amplius, sed sublata omnis successio; nec adulterata solum, sed quasi extincta unversa Romani hujus stemmatis series. Neque sic tamen defuere, vergente plane ad occasum imperio, sancti & graves etiam in Urbe Cives, qui ad antiqua illa Reip. decora, quorum digesta è Nummis antiquis apud Urfinum series, genus adhuc suum referebant. Quam certè laudem videas B. Hieronymum passim sanctis illis feminis ascribentem, Furia, Latæ, Paulæ, Paulinæ, Eustochio, Fabiolæ, quæ illi dicuntur, modo habere genus à CAMILLO, modo Consulum PRONEPOS & FURIAM germinis decus; modo GRACCHORUM stirps, soboles SCIPIONUM, PAULLI heres, cujus vocabulum trahit, MARTIÆ PAPIRIÆ matris AFRICANI vera & germana progenies; modo, Toxotio, qui ÆNEÆ & JULIORUM altissimum sanguinem trahit; unde etiam filia ejus Eustochium JULIA nuncupatur; modo, alius forsitan scholæ memor, Q. MAXIMUM &c. & FABIORUM GENTEM proferret in medium, & quæ plura hujus generis apud eundem occurrunt. Neque vero hic ego generis controversiam movere illis intendo, qui stirpem suam ad CÆSIAS, COCCEIAS, CORNELIAS, JUNIAS, MUCIAS, VITELLIAS aliasque adhuc hodie referunt. Immo gratiam potius ab iisdem expectant id genus monumenta, quorum beneficio generis sui auctores

^a ad Furiam. p. 79. T. 1.

^b ad Pam-machum. p. 164. T. 1.

^c ad Eustochium. p. 169. T. 1.

^d ibid. pag. 170.

^e Epitaph. Fabiolæ. p. 197. T. 1.

^f ibid. pag. 170.

ctores & *exhibitas* certe haud poenitendos adspicere illis non solum datur, sed etiam domi eorum imagines in Atriis, Museis, more veteri disponere & adseruare conceditur. Commune vero rei litterariæ, non privatorum aliquot beneficium mecum hic reputas, mi OCTAVI, Veteres & recentiores Quiritium FAMILIAS aut GENTES Nummorum ope distinguere; (quod utinam cavisset Antonius Augustinus) distinctas juxta classes disponere; dispositas illustrare; vetustis novitatem; nuper inventis vetustatem addere. Eo minus enim ludibrium debuerunt hæctenus Romanorum stemmatum Collectores, quo his subsidiis magis instructi, rem alias præclaram & summæ industriæ sunt adgressi. Unde etiam post Volaterranum, Sigonium, Ursinum, Ant. Augustinum, Pigium, Panvinium, Schottum, & gentiles suos, Streinium, Glandorpium, Reinuccium, Reusnerum, haud ineruditus vel indiligens Germanus non ita pridem novum & luculentum opus de Familiis Romanis moliebatur, eidem adfecto præmature immortuus. Quibus vero præsidii, & qua fiducia potissimum impulsus, manum operi admo-
 verit, ipse alicubi declarat, *Et quantus Numismatum numerus est, qua nec ipsi (Ursino) nec aliis tentata spem certam mihi faciunt, fore, ut in istis utiliter laborem, & in multis cibum sumam minime præmansum.* Nec prætereundus hoc loco antiquarius superiori seculo haud incelebris Pyrrhus Ligorius, inter cujus monumenta inedita, quæ in Bibliotheca Christinæ Augustæ adseruantur, duo se opera mihi obtulerunt, unum *de Illustribus Viris* apud Romanos, alterum *de Familiis Romanorum*. Ita vero utrumque ab eo contextum deprehendi, ut non continua aut disposita serie, more Fulviano, sed singulares aliquot viros & Familias, adductis nummo-

Epist. Rupertii, ad Tom. Reinesii, p. 64.

rum lapidumve subsidiis, illustrare sit adgressus. Quo successu vero id ab eo præstitum, ex iis, quæ supra de ingentibus viri laboribus libere simul & candide protulimus, licebit facile cuique iudicium ferre. Utinam saltem, aut exstarent hodie pleraque ea monumenta, ex quibus penum suam locupletavit; aut de singulis eundi in consilium, Herculei operis institutum eidem permisisset.

Neque tantum illustres jam ex Annalibus & Fastis, sed obscuras etiam, & aliunde ignotas Familias tradunt gentilitia id genus Numismata. Ita CREPUSIAS, DURMIAS, FABRINIAS, RENIAS, SEPULSIAS, & novissimæ collectionis MINCIAS, TREBANIAS, aliasque alibi hactenus, quàm in hisce Nummorum monumentis obvias negant docti earum interpretes, frustra certe in vulgatis Familiarum Romanarum Onomasticis quæras. Ut mittam ACCOLEIAM, CORDIAM, EGNATULEIAM, FARSULEIAM, MUSSIDIAM, quarum vel obiter forte aut Cicero, aut Livius, aut Marmor aliquod memoriam servant, & quam prope intermortuam Nummi felicius renovant. Quam præclarum autem post longam tot seculorum noctem, excitare denuo integrarum Gentium imagines, vitam & lucem densa temporum caligine oppressis restituere? Accedunt his Gentes etiam aliæ, MÆVIÆ, SEXTIÆ, SOSIÆ, JULIÆ, VENTIDIÆ, quas Cl. Seguinus primus novissime ex Nummis illustravit; & quibus aliunde licet haud ignotis, augetur insuper numerus Ursinianæ & Patinianæ collectionis. Neque vero lapidum tacenda cæteroquin in Familias id genus merita, quibus sepulchra Cunarum quodammodo vicem præstant; quæ nec jacere tamen easdem, sed feliciter resurgere largiuntur.

cur. Talium certe amplam segetem, præter Gruterianum Theaurum, inedita id genus monumenta adhuc reconduunt; quibus harum lautitiarum cupidos, licebit viris longe eruditissimis Reinesio, Gudioque nostro tandem aliquando demereri.

Equidem præter communia GENTIUM nomina, alias etiam PRÆNOMINUM & COGNOMINUM appellationes, quibus Gentes in Familias, & Familia rursus in plura capita apud Romanos distinctæ, eadem Nummorum supellex præbet. Quæ eo accuratius observanda, quod aut plurima id genus aliunde sint ignota, aut in designandis viris illustribus, à diligentissimis etiam auctoribus passim præterita fuerint; dum eos vel cum solo Gentili nomine, aut solo Cognomine frequentius, nonnunquam etiam cum nudo Prænomine efferre solent. Quæ diversitas frequenter obvia cum apud Latinos Scriptores, tum inter Græcos Latinosque, ubi eorundem hominum meminere. Accedit, quod eadem nomina apud eos mutata sede non semel transponantur, ut nempe præpostero ordine Nomen Gentile Prænomini, aut Cognomen Nomini Gentili sit prælatum. Prioris exemplum præbet apud Dionysium Πίσων Ἀγύκι, alibi Γέλλι Γυαί, pro L. PISO, & C. N. GELLIUS; quemadmodum etiam vocantur in denariis Gentis Calpurniæ & Gelliæ. Apud Dionem similiter legas, *Claudium Appium, Domitium Lucium, Galbam Servium*; & apud Josephum, *Mucianum Marcum*, ac similia alibi, quorum loco, obvii Nummi inscripti, APP. CLAUD. aut SER. GALBA. Frequentius autem Cognomina Gentili præposita, idque Græcis imprimis, ubi Romanorum nomina recensent, familiare; sicut iisdem Dionysio, Josepho, Dioni, apud quos passim occurrunt *Piso Calpurnius, Tiberio*.

2.
Ad Notiam Prænominum & Cognominum eorundem Familiarum.

Lib. II.

L. XXXIX.

& XL.

Antiquit.

lib. XIX. c. I.

Dionys.

lib. I.

Joseph.

antiqu. lib.

XVII. cap. 7.

bero.

bero *Aelius*, *Varro Terentius*, *Varro Quinctilius* aliique, quorum nominum transpositam sedem, si non aliunde constaret, arguerent eorum Nummi adhuc superscriptis aliter inscripti. Immo id Romanis etiam Scriptoribus solemne videas; quod vel unius *Veteris Antistii* exemplo liceret illustrare; sicut cum apud Velleium, tum apud Ciceronem ipsum vocatur, ubi male postrema doctorum virorum editiones *Severum Antistium* reposuerunt. Hujus enim, præter Plinium, qui illius etiam meminit, antiqui denarii aliter eadem nomina disponunt, & cum ejusdem, quod latebat Prænomine, C. ANTISTIVS VETUS. Scilicet non Velleio solum solemnis ea transpositio, cujus rei multa apud illum exempla, *Cato Porcius*, *Lepidus Aelius*, *Balbus Cornelius*, *Drusus Livius*, *Drusus Nero*; sed & Livio, Tacito, Nepoti, apud quos, *Collatinus Tarquinius*, *Cursor Papius*, *Abala Servilius*, *Capitolinus Quinctius*, *Priscus Helvidius*, *Valerius Antias*, *Marcellus Claudius*, pluraque id genus reperiuntur. Ut certe vel inde liqueat, jure à Sigonio reprehensum Robertellum, negantem unquam ordine præpostero Cognomen Prænomini, aut Cognomen Nomini prælatum.

Epist. ad
Quint. II. 1.

Lib. XXXI.
cap. 1.

Quale Nomen
Proprium apud
Romanos.

In C. Ma-
rio.

Quo spectat præterea, quod nata sit ingens secutis temporibus appellationum id genus permixtio & varietas, quæ ab usu priorum temporum distingui debet, & ex eodem illustrari. Ita vel quale Nomen proprium fuerit apud Romanos, non hodie solum sed jam olim fuisse dubitatum, liquet ex Plutarchi cum Posidonio ea de re controversia. Factum id vero, dum gravissimi alii auctores, aut non perpendunt accurate id genus appellationum originem vel gradus; aut non distinguunt diversa Reip. & Cæsarum tempora, aut propria personarum & Familiarum nomina confundunt; quæ omnia

omnia commode possunt ex Nummis Familiarum Romanarum intelligi. Alia nempe illi suppeditant Propria Gentium integrarum Nomina, ut *ÆMILIAS*, *CLAUDIAS*, *CORNELIAS*, alia rursus propria diversarum Familiarum in eadem Gente, ut in *Æmilia PAULLOS*, *LEPIDOS*, *BUCAS*, in *Claudia PULCHROS*, *MARCELLOS*, in *Cornelia SCIPIONES*, *SULLAS*, *LENTULOS* & plures; alia iterum propria singulorum ejusdem Familiæ, puta Paullorum aut Lepidorum, *CAIOS*, *LUCIOS*, *MARCOS*. Priora, seu Gentilia, propria scilicet (sicut vocantur Dionysio, ut infra dicitur) Genti, quibus ab altera Gente distincta, velut *Claudia à Cornelia*; Communia vero eadem Plutarcho dicta, respectu nempe Familiarum seu Gentilium *Scipionum*, *Sullarum*, *Lentulorum*, qui omnes erant è Gente *Cornelia*. Altera, quæ eidem Auctori *COGNOMINA*, Propria quidem Familiæ, quibus ea ab altera Familia distincta; puta *SCIPIONES* & *SULLAS* in Gente *Cornelia*; Communia vero nonnunquam aliarum gentium Familiis, ut *BALBI Antonia*, *Cornelia*; *GRACCHI Antistia*, *Sempronis*, *Julia*. Postrema vulgo, sed prima ordine *PRÆNOMINA*, Propria Fratibus ejusdem Familiæ, quibus invicem discreti; Communia autem cum in eadem Familia, ut *CNÆO* Pompeio Patri & Filio; tum aliis Familiis ejusdem Gentis, ut *LUCIIS* Scipionibus, *LUCIIS* Sullis. Hæc autem primæva nominum discrimina nullibi evidentius, quam in Nummis aut Lapidibus antiquis, de quibus hic agimus, expressa reperies. Eadem jam olim notaverat Appianus, qui Romanis unum primo nomen usitatum In Præfat. scribit, quod & Varroni placuit, more nempe Græcorum, ut docent exempla *ROMULI* & *REMI*; mox

alterum superadditum, quod Prænomini loco Gentiles inter se distingueret, ut TULLUS HOSTILIUS, cuius Gentis nempe alius *Hostus Hostilius* apud Livium occurrit. Istud autem, quod Prænomini vicem obtulit, *Commune* vocatur Dionysio, & *Appellativum*, ut LUCIUS, SERVIUS; alterum vero eidem *Gentile, Patronymicum & Proprium*, ut TARQUINIUS, TULLIUS. Tertium vero brevi repertum seu Cognomen, quod nempe à gestis aut adfectibus animi vel corporis, ad majorem adhuc distinctionem, ut idem tradit Appianus, inditum: Sicut L. TARQUINIUS SUPERBUS, L. JUNIUS BRUTUS. Et certe liquet ex Dionysio, quod jam vidit Sigonius, initium habuisse apud Romanos usum id genus Cognominum, in hoc Tarquinio; ita ut quum eadem cum Avo, L. TARQUINIUS nempe, nomina præferret, inde factum ad utriusque discrimen, ut alteri *Prisci*, alteri *Superbi* Cognomen sit adjunctum. Ita vero brevi mos invaluit, ut usus ille trium Nominum paullatim nobiliorum Romanorum evaderet (quamquam non omnium, ut quidam existimarunt) unde illud Satyrici,

Juvenal. Satyr. V. — *Si quid tentaveris unquam
Hiscere tanquam habeas tria Nomina.*

vel Aufonii,
Idyll. XI. *Tres equitum turma, tria Nomina nobiliorum.*

Ibi vero postremum hoc Proprium maxime tum habitum liquet; quum nempe ex propriis uniuscujusque aut notis corporis, aut gestis primum indebatur, ut juxta morem semel receptum, CICERO, SULLA, MAGNUS. Quod egregie certe illustant antiqui denarii Gentium Romanarum, in quibus Cognomen vulgo capiti illustri adjunctum videas in anteriori Nummi parte, ut COTTA, RESTIO, PANSA,
ACI-

ACISCULUS, tanquam Propria singulorum nomina, in averſa vero cum Bigis, Quadrigis, aliifve ſymbolis adlitum demum Prænomen & Gentile, ut M. AURELIUS, C. ANTIUS, C. VIBIUS, L. VALERIUS. Sic MARCELLINUS, AHALA; eorum vultibus adſcripti, qui in Gente vel Claudia vel Servilia primi id genus Cognomina retulere. Unde etiam adoptati, adſumto Prænomine, Nomine & Cognomine adoptantis, ſolum Cognomen prioris fortunæ inſuper retinebant; ut P. Cornelius Scipio à Q. CÆCILIO METELLO adoptatus, Q. CÆCILIUS METELLUS SCIPIO dicebatur; ſicut præter auctores, in denario Gentis CÆCILIÆ adhuc hodie deſcribitur. Quæ ſatis arguunt meo quidem iudicio, incautius egiſſe ad Sidonium doctiſſimum Sirmondum, qui hæc pro diverſa temporum ætate non diſtinxit, & Proprium nomen Romanis ante Cæſarum tempora, non Cognomen, ſed Prænomen ſemper fuiſſe exiſtimat. Quid vero de Dionyſio ſtatuet, qui neutri ex iis, ſed medio ſeu Nomini Gentilitio, ut diximus, Proprii nomen adſcribit, ubi de Servio Tullio loquitur:

ἡ μήτηρ τῶν Φέντι ἡ μήτηρ τῶν μὲν ΙΔΙΟΝ τὴν ἀσσυμένειον ἔνομα ΤΥΛΛΑΙΟΝ, ἡ δὲ πατὴρ τῶν μετῴντων μὲν ἢ ΣΕΡΩΤΙΟΝ, Lib. iv.
 cui, quum à matre aleretur, impoſuit illa nomen quidem PROPRIUM & Gentile TULLIUM, à patre appellativum vero SERVIUM. Et in eundem ſenſum loquitur auctor libri, qui vulgo Valerio Maximo adſcribitur; Lib. x. Val. Max.
 quod per proprietatem dicitur, hoc diſtat, quia eo Gens cognoscitur, ideo dicitur Gentilitium; Cætera ordine variantur. Proprium ergo aliquando Gentilitium. Immo Prænomen etiam & Cognomen illi poſtea ſuperaddita, hic vices etiam ſuas habuere; iſtud nempe poſtremo loco repertum, ut maxime proprium & peculiare u-

niuscujusque, sicut ex Appiano modo vidimus, & ratio nominis arguebat. Ubi vero idem commune rursus liberis & nepotibus evasit, ut vel SULLÆ, vel MAGNI, vel CICERONIS Cognomen; tum non Personis amplius sed Familiis proprium mansit. Ibi autem Prænomen occupavit rursus Proprium singulorum ejusdem Familiæ nomen, quibus nempe frater à fratre distinctus, ut CN. vel SEX. POMPEIUS MAGNUS, M. aut Q. TULLIUS CICERO: Unde etiam colligitur & jure Posidonium à Plutarcho reprehensum, contra quam eidem Sirmondo placuit, si proprium nomen Prænomini perpetuo adscripsit, & errasse etiam Plutarchum, cum perpetuam hanc prærogativam Cognomini rursus vindicat. Cæteroquin enim utrumque diverso respectu Proprium mansit, alterum Familiæ, alterum Personæ. Certe quod negabat Plutarchus, Proprii nominis partes implevisse Prænomina, id vero etiam sub Cæsaribus haud ignotum constat ex

In Vitellio. Suetonio; *P. Vitellius*, inquit, *quatuor filios Cognomine, ac tantum PRÆNOMINIBUS DISTINCTOS reliquit, Aulum, Quintum, Publium & Lucium.*

De Prænomini-
bus &
Cognomi-
bus Mulie-
rum.
Neque vero valida ejusdem Plutarchi contra Posidonium ratio, quod ita Mulieribus nullum foret Proprium nomen; utpote quæ Prænomine apud Romanos carebant. Ad Viros enim, non Mulieres respexisse Posidonium verisimile, quibus frequentius solum Gentilium nomen, ut *Julia Calpurnia, Porcia*; mox mariti Cognomen, non tam Proprium, quam Proprii vicem præstabat; *Julia Pompeii, Calpurnia Cæsaris, Portia Bruti*, & apud Lucanum, *Marcia Catonis*. Plures id genus congeruntur alicubi apud Valerium, *Livia Rutilii, Terentia Ciceronis, Clodia Aufidii*: diverso nempe à Græcis more, quibus addita id genus cognomenta, non conju-

Lib. VII.
cap. 13.

conjugum sed parentum appellationes notant, & nonnunquam apud Romanos filiorum, ut *Cornelia Gracchorum*, non uxor nempe aut filia, sed mater. Alias ad illud Poëtæ, *Hectoris Andromachi* notat Servius, *id est unus. Hac autem figura utimur circa Patres & Maritos tantum.* Hinc nonnunquam præter Gentis nomen, Cognomen etiam Familiæ à Mulieribus retentum, quod negabat Sigonius, ac vel una illa nobilis inscriptio adhuc superstes satis arguit, *CÆCILIAE METELLÆ*, & apud Tacitum, *LIVIA DRUSILLA*, aut *ÆMILIA LEPIDA* juvenis Drusi uxor, ut mittam crebra sequentium temporum monumenta. Præterea, neque minus ante Plutarchi ætatem, aut ejusdem ævo deerant Prænomimum Muliebrium exempla, *CAIA*, *LUCIA*, *PUBLIA*, aut antiquiora juxta Varronem, *Marcia*, *Postumia*; & auctorem libelli Valerio vulgo adjuncti, *Rutilia*, *Rodocilla*, *Burra*, aliaque recentiora è lapidibus obvia. Certe alibi apud eundem^a Plutarchum mentionem videas cujusdam *Caie Cecilia*, cui statua à Romanis fuit erecta; apud Valerium Max. autem *Amasia Sentia*, & alio loco *Tertie Emilia*, matris *Corneliæ Gracchorum*; imo apud Livium, *Quartæ Hosilia*, ut nihil dicam de *Acca Laurentia* apud Macro-

Question.
Rom.

L.viii.c.3.

Lib.vi.c.7.

L.xl.c.37.

Saturnal.
lib.v.c.10.

bium, nobilissimo Scorto sub Anco consecrato. Illam ergo controversiam de Mulierum Prænominibus, majorum minorumque gentium Antiquariis agitatum, Sigonio, Robortello, Panvinio, Castalioni, & nuper P. Servio vestrati, commode componi posse crediderim; ut largiamur vetustis temporibus, Prænomina Mulieribus usurpata, quod Varro & auctor libri Valerio tributi tradidere, paulatim in desuetudinem abiisse, donec postea sequiori ævo eorum usus nonnunquam fuerit repetitus. Neque enim aliter conciliari

possunt tot vetusta lapidum auctorumve testimonia, quibus niti possunt utriusque sententiæ patroni. Ita ut Plutarchus ad morem Romanis matronis magis usitatum respexerit, quo rarior Prænominum usus apud easdem invaluerat; quod firmant etiam egregie Nummi eorundem & superiorum temporum, in quibus LIVIÆ, AGRIPPINÆ, ANTONIÆ, MESSALINÆ, DOMITILLÆ, DOMITIÆ, aliæque id genus AUGUSTÆ sine Prænominibus traduntur. Frustra certe id instituit Servius vestras, ut Prænominibus tantum usurpata existimet; quod vel una illa inscriptio CÆCILIÆ nobilissimæ matronæ, & tot Augustarum Nummi satis refellunt. Immo Plutarchi aitate, & jam ante receptum videas, ut hujus CÆCILIÆ METELLÆ exemplo, Prænominum loco Cognominagestarent frequenter nobiliores Matronæ: atque ita vulgo viri tria Nomina, Mulieres autem duo præferrent; quod aperte in Quæstionibus idem auctor testatur. Cujus moris crebra occurrunt apud Tacitum exempla, *Pompeia Macrina, Lollia Paulina, Julia Agrippina, Ælia Petina, Junia Calvina, Domitia Lepida*; adeo etiam ut omisso gentis nomine, solo Cognomine vocarentur illustriores, quales AUGUSTÆ, Traiani nempe, Hadriani & Antoninorum Conjuges inscriptæ occurrunt in earum Nummis, PLOTONA, SABINA, FAUSTINA, LUCILLA, donec postea virorum exemplo multiplicata etiam Mulierum nomina, FURIA SABINIA TRANQUILLINA, MARCIA OTACILIA SEVERA; sicut id genus AUGUSTAS signant nummi sequentium temporum. Hæc ut opinor satis clara, & tamen doctissimos viros haud semel turbarunt.

Usum

Usum præterea PRÆNOMINUM flore Re-^{De Usu}
pub. parcum arguunt eadem, de quibus hic agimus, ^{Prænomi-}
Numismata; ut vix aliud, quam unum singulis tribu-^{nium.}
tum videas. Neque tamen id perpetuo in Prænomini-
bus eorum temporum obtinuisse, quod Sigonio, O-
nufrio aliisque vulgo persuasum, clare probat dena-
rius in Gente Sulpicia L. SERVIVS RUFUS; ubi
duo priora unius viri Prænomina, postremum Cogno-
men, omisso Gentis Sulpiciæ nomine, quod & in
Numismatibus & apud Auctores frequens; ut M.
NERVA; L. SULLA; C. N. LENTULUS, alia-
que sexcenta in denariis antiquis. Unde male ob igno-
ratam rationem duplicis Prænominis, *M. Servium* sol-
licitarunt eruditi in vita Attici apud Nepotem, ut jam
vidit Ursinus. Quæ nec ignotum usum arguunt dupli-
cis Prænominis, ante secuta Cæsarum tempora, ut
minus recte adferebat doctissimus Reinesius; nec fre-
quentem tamen eundem illa ætate satis videntur com-
probare. Sub Imperatoribus certe, & maxime circa
Antoninorum tempora, familiaris usus plurium Præ-
nominum passim inductus; ut cum ex Lapidibus, tum
ex Nummis obvium, ad majorem differentiam inter
Gentiles unius Familiæ & Prænominis. Patrum enim
Nomina non solum & Cognomina, sed Prænomina
etiam frequentius ad Filios & Nepotes transibant ante
Cæsarum ætatem, cujus rei cum alibi, tum obvia passim
in Nummis exempla. Quo casu vel Cognominibus
variis nonnunquam, vel sola addita Filii mentione, &
Patris aut Avi prænomine, Filios à Patribus in monu-
mentis id genus citra usum aliorum Prænominum di-
stinctos olim videas; ut in denariis Gentis Antoniaë,
M. ANTONIVS M. F. M. N. cujus Triumviri
rursus ex Fulvia Filium, MARCVM itidem dictum
liquet

liquet ex præclaro Nummo Cl. Seguini, M. ANTONIUS M. F. Ut ita continua serie MARCI prænomen in hac Gente Antonia à Proavo ad Abnepotem transiisse videas. Mitto frequentes alios denarios cum iisdem Parentum & Avorum Prænominiibus. M. AQUILIUS M. F. M. N. & passim L. PISO L. F. C. N. PISO C. N. F. Q. POMPEIUS Q. F. Quamquam & ad denotandos majores suos eadem hæc Parentum & Avorum nomina addita non diffitear; unde rursus præscarum id genus Familiarum series haud parum illustratur. Apud Græcos quidem rarius eadem nomina à Patribus ad Filios transiisse haud nescis; cujusmodi tamen aliquot exempla suppeditant auctores, ut Herodotus *Μαιάνδρι* & *Μαιανδρίης* de Samiorum Tyranno; Thucydides *Φαρναβάζω* & *Φαρναβάζε*, nisi postremum *Φαρναίε* legi debeat, juxta eruditissimum Palmerium in nuperis adnotatis ad hunc auctorem; Lib. 1. Arrianus *Αρτιστόβηλ* & *ὁ Αρτιστόβηλε*; Artemidorus, *Αρτεμιδώρ* & *Αρτεμιδώρω*, Pater nempe scribens ad filium; ^a Antiq. lib. ^a Josephus, Antipater Herodis Pater, *Αντίπατρος* & dictus ^b Livius, *Andronicus Andronici filius Etolus*. Quæ & ideo præmittenda censui, tum quod per se singularia sint nec vulgo obvia, tum imprimis, quia notaveram etiam hujus rei exempla in antiquis aliquot Græcorum Nummis, ut Magnesium in Gaza Christinae Augustæ, ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ; item in altero Smyræorum Mediceo, ΑΧΙΜΗΤΟΣ ΑΧΙΜΗΤΟΥ, & in nummo Dyrachienfium apud Goltzium haud dissimili nomenclatione, ΑΡΙΣΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ. Cæteroque aut inflexa paullo aliter Filiorum nomina, ut apud ^a Platonem & ^b Thucydidem, *Ἄνδρων Ἀνδρωλίων* & *Φιλήμων Φιλημονίδε*, *Ἡγησανδρίδαι* *Ἡγησανδρίδα*; *Καλλίαν* & *Καλλιάδα*, Idem lib. 1. Τολ-

Τολμίδης ἔΤολμαίης : aut frequenter Avorum repetita
 in Nepotibus nomina , quod apud Athenienses im-
 primis familiare erudite etiam observat novissime mo-
 do laudatus doctissimus senex Palmerius à Gretemef-
 nel. Id vero vel ex Platone mihi notum , cujus crebra
 apud illum exempla videas , ὅδε μὲν τῆδε πατρὸς ἔχων ὄνο- In Lache.
 μα Θουκιδίδης , ille vero Avi nomen habens Thucydides , & si- pag. 179.
 militer alibi apud eundem , Thucydides Melesiae filius In Theag.
 Thucydidis nepos ; Aristides Lyfimachi filius , Aristi- pag. 130.
 dis nepos ; Lylis Democratis filius , Lyfidis nepos , In Lyfi.
 quanquam de postremo observet , eum Socrati ideo pag. 205.
 ignotum , quod non tam proprio quam parentis nomi-
 ne vocaretur , ob paternam claritatem. Hoc ipsum
 etiam de impostis vulgo sua ætate Avorum aut Proa-
 vorum nominibus , video notantem alicubi & impro-
 bantem simul Chrysofomum ; καὶ καθέπερ οἱ νῦν ἀπλῶς , In Genes.
 καὶ ὡς ἔτυχε τὰς ἀποσηγορίας παιδῶν , εἰς τὸ ὄνομα Φησὶ ἔπι- Tom. 1. p.
 πα καὶ ἔπιπατρὸς καλεῖσθαι τὸ παιδίον ἔ quemadmodum ho- 147. edit.
 die , similiter ἔ ut casus fert , nomina imponunt ; vocetur Savil.
 infans , inquit , Avi aut Proavi nomine , alium vero u-
 sum docet apud majores obtinuisse , ut nempe nomina
 inderent , quæ ad virtutem excitarent posteros : unde
 in sequentibus hortatur , ut non Avi aut Proavi , sed
 sanctorum virorum nomina liberis imponantur. Scili-
 cet juxta morem Christianis pridem consuetum , quo
 aut vulgo hausta è sacris Veteris & Novi Fœderis libris
 aut alias Beatorum Martyrum nomina frequenter li-
 beris indebant , ut testantur veteris Ecclesiae Annales.

Id vero præterea in his Nummis Gentium Roma-
 narum observes , eadem Prænomina nonnunquam uni
 Familiae aut Genti quoque peculiariter existitisse ; sicut
 de Gente Domitia Ahenobarborum notat Tranquil- In Nerone.
 lus ; Nulla Prænomina nisi C NÆ I ἔ LUCII usurpa-

ta, modo continuantes per ternos, modo alternantes per singulos. Certe ex parte id evincunt denarii (quales plures apud Urfinum videas) Gentis Domitiæ, ac in specie AHENOBARBORUM; in quibus haud aliud, quam CN. seu CNÆI Prænomen legitur. Unde occurrentem apud Livium C. Domitium CN. Filium haud male existimat Princeps harum litterarum Gronovius legendum, Cn. Domitium. Ita NUMERII prænomen peculiare genti Fabiæ tradit auctor libelli Valerio adjuncti. NUMERII sola Patritia gens usa est Fabia Prænomine. Testes adhuc ejus rei luculenti denarii Gentis Fabiæ, qui soli Prænomen illud expriment, N. FABIPICTOR, ac in clypeo, quem Romulus, ut volunt, tenet, cum Flaminis apice, (qua de re paullo infra) QUIRINUS; seu Numerius Fabius Pictor Quirinus. Unde certe liquet, emendandum Livium, apud quem locis aliquot pro Numerio Quintus vocatur, nempe Q. Fabius Pictor Flamen Quirinalis, pro quo in antiquis editionibus legebatur. M. Fabius, &c. M nempe loco N, quod prænomen illud Numerii vulgo foret minus notum, surrogato, Neque enim alius quærendus, cui nummus ille imputari debeat, neque etiam cum Urfino, duo diversi Fabii Quirinales existimandi sunt, quos ibi è Livio recenset, sed unus idemque statuendus, qui nempe anno DLXIII Flamen Quirinalis inauguratus fuit, anno autem DLXXXVII. Cos. M. Claudio Marcello & C. Sulpicio Gallo mortuus. Sic MANII prænomen fere oblitteratum, & AQUILLIIS olim consuetum, Gentis denarii iisdem vindicant, vulgo inscripti, M. AQUILLIUS, M. F. M. N. ut hæditarium agnoscas. Hac autem nota M. non NV. (ut male denarios illos expressere viri docti) MANIUM designari erudite jam olim è Fastis notavit diligentissimus

L. XXXVII.
c. 47. & 50.
& lib. XLV.
cap. 44.

simus Sigonius, & è collatione auctorum, Plutarchi & Appiani, quibus *Μάριος* vocatur ille Aquillius, cuius Liviana Epitome meminit, & in qua *M. Aquillius* Epist. LXIX. antea perperam legebatur. Unde etiam more antiquo & juxta indubiam Numismatum ac Fastorum Scripturam, non *Μαν. Aquillius*, ut habent postremae & alias emendatissimae Livii editiones, sed simpliciter *M. Aquillius* Scribi debuit, quod idem de *M. Acilio Glabrione*, ut alios mittam, statuendum, cuius meminit itidem Livius, & quod Prænomen etiam huic Genti vindicant antiqui ejus denarii. His accedunt in Nummis Lib. xxxv. cap. 50. Gentis Claudiae crebri *APPII*, & in Sulpitia *SERVII*, nomine etiam integro præter morem scribendi id genus prænomena Romanis usitatum. Factum vero, quod ab illa frequentia horum Prænominum in eadem Gente, *APPII* & *SERVII*, gentili & Cognomine omisso, sæpius dicerentur, ut ex Livio, Cicerone, aliisque haud ignotum, quod in Gentibus aliis rarius videas accidisse: Sic Otho apud Tacitum *post Julios*, Histor. II. *Claudios*, *SERVIOS*, *se primum in Familiam novam imperium intulisse*. ubi *Servios* Prænomen Gentis Sulpiciae, pro ipsa Gente usurpatum legis, & inter aliarum illustrium Gentium nomina collocatum. Corruptum vero adhuc illud nomen apud varios auctores, ut apud Dionem *Γαρθαρσέρροσι* vocatur Caesaris legatus, pro quo Leunclavius male emendabat *Γάλβας ὁ Σέρροσι*, Dio lib. XXXIX. qui *Γάλβας ὁ Σερούσι* dici debuit, sicut recte legitur a libi apud eundem Dionem; quem male rursus ibi sollicitat vir doctus. Ita apud Plutarchum in Catone Majore, quem dicit nonagesimum annum ingressum accusatorem exstitisse *Σερούσις Γάλβα* pro *Σερούσις*, quod postea vidi doctos interpretes in notis observasse. Mitto vulgarem errorem, qui *SERGIUM GALBAM*

nobis pro **SERVIO** passim obtruserat, quod vel denarii illi gentis Sulpiciae, quibus non jam **SER.** per compendium more consueto, sed **SERVIUS** integris litteris describitur, abunde poterant refellere. Cæterum, quod ut **SERVII** Genti Sulpiciae, ita proprium quasi & familiare esset Genti Claudiae **APPII** Prænomen, inde factum ut **APPIOS** fratres, addito **MAJORIS** & **MINORIS** discrimine distinctos tradat ad Ciceronem **Asconius**, sicut alias iisdem **Claudiis**, & maxime ævo Cæsarum proprium quasi **TIBERII** nomen observes in prisca monumentis: unde etiam frequentius **TIBERIUS** Imperator, non autem **CLAUDIUS** aut **NERO**, Gentili nempe nomine aut Cognomine, appellari meruit. Id vero, ut hodie Italis vestris communi sermone, sic Græcis olim scriptoribus nostri familiare, quibus **AULI**, **PUBLII**, **TITII**, **MARCI**, **LUCII** passim solo prænomine efferuntur, qui Romanis **HOSTILII**, **CORNELII**, **QUINCTII**, **ANTONINI** & **VERI** cum Gentis nomine aut Cognomine vulgo vocari solent. Sic **Josephus Marci** aliquoties meminit, Syriae Præsidis post cædem **J. Cæsaris**, nullo alio nomine adjuncto; qui vel **Marcus Crispus** intelligendus, quem **Dio** docet circa ea tempora in Syria cum **Cæcilio Basso** depugnasse, qui paullo ante præfecturam ejus provinciae aperta vi invaserat; vel quod verisimilius pro **Marcio** apud **Josephum** *Μάρκιος* seu **Murcus** ex **Appiano** reponendus. **Statii** enim **Murci** meminit à **Cæsare** in Syriam missi cum tribus legionibus, qui primus cum **Basso** congressus est, & cujus **Murci** valde apposite occurrit adhuc hodie rarissimus denarius in Gente **Statia**. Cæterum ex more illo Græcis auctoribus solemnibus, Romanos cum solo Prænomine efferendi, ortus ingens ille

Antiq. lib.
xiv. c. 17,
18, 19.

Lib. XLVII.

Lib. IV.
Bell. Civil.

ille æstus Capitolini, circa MAXIMI & PUPII NOMINA, quibus aliquando unum, aliquando duos credit designari; dum non observat Græcis auctoribus, MAXIMUM per Prænomen nempe efferri, qui Romanis PUPPIENUS juxta ejus Cognomen diceretur. Id vero nec alias Romanis insolitum, præter SERVIOS, APPIOS ac TIBERIOS commemoratos, docet insuper aut obvium TITI Cæsaris apud Historicos aut M. ANTONINI Augusti exemplum; qui Græcorum more solo MARCI nomine frequenter designatur, cum passim in libris Juris Consultorum DIVUS MARCUS, tum apud Ammianum aliquoties, MARCI illius *dissimilis Principis verecundi*, alibi MARCI *Principis dictum*, & præterea apud Tertullianum in Apologetico, *pro salute MARCI jam intercepti*. Quod & olim delicatis auribus acceptum fuisse docet nos Horatius,

*Quinte puto aut Publi (gaudent Prænamine molli
Auricula) tibi me virtus tua fecit amicum.* Lib. 11. Satyr. 5.

Ejusdem moris illustre iterum exemplum apud Tacitum, ubi agit de Domitia Lepida, *Agrippina Sobryna prior*, ac CNEI mariti ejus soror, hoc est CNEI DOMITII. Frustra enim Cl. Freinshemius in notis ad hunc auctorem, offensum sese adserit, quod maritus Agrippinæ tantum Prænamine notetur, qua de causa lectionem eam sollicitat, & illud CNEI nomen ibi expungit. Neque enim quidquam hic immutandum, nec sine exemplo, ut vidimus, id à Tacito factum. Scilicet, ut jam ante ex denariis Gentis Domitiæ adseruimus, familiare illi præ aliis CNEI Prænomen; unde eandem in ea prærogativam nactum, quam in Sulpitia SERVIOS, in Claudia APPIOS vel TIBERIOS obtinuisse diximus. Alias vero LUCII Prænomen,

quod cum CNEO acceptum Genti Domitiæ supra ex
 1a Tiberio. Tranquillo vidimus, ut infaustum in Claudia damna-
 tum idem refert: sicut Gentilium decreto, præter Li-
 vium auctor Cicero, MARCUM à patritiis Manliis
 exulare jussum; propter unius *M. Manlii scelus decreto gen-
 tis Manliæ neminem Patritium vocare M. Manlium licet*, &
 pag. 582. quod ipsum videas in Dionis Excerptis Valefianis, &
 l. 111. c. 7. alicubi apud Quintilianum, MARCOVE Manlio, cu-
 jus Prænomen è Familia in posterum exemptum est. At illud
 Prænomen longe post ea tempora Manliis adhuc tri-
 Lib. XLII. bui videas, ut apud Livium, & duo Manlii Aridini, alter
M. Manlii, alter *L. Manlii filius erat*; ac apud Tacitum
 & Servione Capione, Marco quoque Manlio fufis vel captis.
 Unde priori loco vir longe doctissimus, & novus Li-
 vium sospitator, quod post Capitolinum nullum in Gente
 Manlia Marcum dictum existimat, legendum censet,
 alter Manii, alter *L. Manliorum filius erat*. Nisi forte co-
 dicum adferendæ lectioni placeat, hos Manlios Aridi-
 nos non fuisse è Patritiis, sed è plebeiis Manliis. Ne-
 que tamen cum Fulvio inter plebeios Manlios referen-
 dus Q. Manlius Turinus Ædilis plebis, à quo, aucto-
 re Livio, ludi plebei toti semel sunt instaurati: non
 L. XXVI II. enim ille Manlius, sed Mamilius dictus, ut è codicibus
 cap. 10. antiquis restituerunt viri docti. At certe è Manliis, alios
 Patritios fuisse, alios Plebeios, quod aliis quoque Genti-
 bus solemne, ut Antoniis, Cassiis, Claudiis, Valeriis, &c.
 abunde liquet vel ex ipso, quem adtulimus Ciceronis
 loco, ut vidit etiam Urfinus; & ex quo insuper colli-
 gitur, non omnibus in genere Manliis, sed folis Patri-
 tiis MARCI Prænomen interdicitum. Idem de loco
 Taciti dici posset, nisi in Epitome Livii, Cnei præno-
 men eidem Manlio tribui observasset Cl. Freinshemius.
 Idem alias MARCI prænomen obscœnum quoque
 evasit

evafit in Gente Antoniorum, quod ei antea familiare & quasi hæreditarium ejusdem denarii, ut supra vidimus, arguunt. Auctor enim Plutarchus, & præterea Dio in Excerptis, sublato Antonio Triumviro à Senatu decretum, ne quis ex Antoniorum Gente in posterum Marcus vocaretur. In idem quoque fatum incidit Prænomen CNÆI, Pisonibus ut docent eorum denarii, frequenter inscripti CN. PISO, CN. F. Taci-^{Annal. 111. cap. 17.} tus autem *nomen Pisonis radendum Fastis censuit, partem bonorum publicandam, pars ut CN. PISONI filio concederetur, isque Prænomen mutaret*: Ita ut hæc Prænomina iis accesserint, quorum alicubi meminit Gellius; *Patri-^{L. IX. c. 11.} tiorum male de Rep. meritorum damnata nomina, quasi defamata atque demortua cum ipsis viderentur*. At vice versa nomina benemeritorum Civium servis tribui aut vulgari prohibita apud Athenienses, tradit Herodes Atticus apud Gellium. Alias juxta infaustos illos *Lucios, Marcos^{Lib. IX. c. 2.} & Cneios*, simile quid de *Flacci* Cognomine observat Philo; Caium nempe Cæsarem Flaccum Ægypti præ-^{In Flac- cum.}fectum tam vehementi odio profecutum, ut in aliis quoque exosum & suspectum haberet idem nomen. Docebit præterea idem Nummorum adspæctus, unum nomen quandoque in eadem Gente pro Prænomine, & aliquando pro Cognomine habitum. Unde in denariis Gentis CÆCILIÆ, PAULLUM in Nummo Lepidi Prænomen, in M. Æmilio autem Cognomen videas; sicut AGRIPPAM & TULLUM Cognominum loco in denariis Gentis Lucix, Mæcilix ex Vipsianæ, quæ Prænomina olim fuerant in Tullo Hostilio & Agrippa Menenio. Immo observes exemplum hujus mutationis in eodem viro per adoptionem contigisse; ita ut idem ÆMILIUS PAULLUS, postea PAULLUS ÆMILIUS LEPIDUS dictus sit, à Paullo

Paullo nempe Lepido adoptatus. Unde minus mirum, frequens id sequentibus temporibus evasisse, ut iidem PAULLI, LUCII, SEXTI, modo Prænomina modo Cognomina censerentur.

De usu Cognominum.

Hæc autem COGNOMINA prioribus duobus ad majorem distinctionem addita, Prænomini nempe & Gentilitio, ex Appiano vidimus. Id vero Nummi luculenter arguunt, in quibus distinctæ eorum opera plures unius Gentis Familiæ; sicuti in Æmilia SCAURI, PAULLI, LEPIDI; in Cornelia MARCELLI, SCIPIONES, SULLÆ, LENTULI, alique; in Junia BRUTI, SILANI; qui non Personas solum, sed Familias etiam diversas ejusdem Gentis constituunt. Quod vero apud Plutarchum lego, *sub Cognominibus occultari frequenter Nomina*, iidem Nummi egregie illustrant, in quibus non solum AHALÆ, AGRIPPÆ, MARCELLI, MARCELLINI, BRUTI, METELLI, CATONES, MESSALÆ, alique illustriores, omisso omni alio Gentis nomine frequenter occurrunt; sed quidam etiam vulgo minus noti, ACTUSCULI, BROCCHI, NATTÆ, NURCI, & plures, in quibus ad Gentiles suos referendis laborare solet antiquariorum industria. Unde non mirum passim apud auctores rerum Romanarum, Paullos, Brutos, Metellos, Lentulos, Scipiones, Cæsares, Catones, aliosque præterito priori aut Gentili nomine occurrere, qualia

De Pyth. Oracul.

plura alicubi congerit Tullius; *Consularem*, inquit, *puta leniorem fuisse Catuli, Servilii, Curionis, Torquati, Lepidi, Gellii, Volcatii, Figuli, Cottæ, Glabronis, Silani, Murena*; ubi præter unius aut alterius Gentile nomen reliqua omnia mere Cognomina. Ita etiam MAGNI cognomine, Gentili omisso, Pompeium videas in Num-

Lib. xii. Epist. 22.

mis aliquot designari, de quo alicubi Tullius; *quanto*

L. 11. Epist. ad Att. 13.

112

in odio noster amicus MAGNUS, *cujus cognomen una cum Crassi Divitis Cognomine consensit.* Ut mittam hoc loco, quæ ignota etiam videbantur plurium Familiarum Cognomina in iisdem denariis non semel exstare, quæ NIGER in Cæcilia, CELER in Cassia, PÆTUS in Considia, SURDINUS in Nævvia, *cujus postremi in hac Gente nullam mentionem exstare apud auctores arbitrabatur Urfinus. Eam tamen apud Valerium Max. reperio, appellatus Mamercus à Surdino, L. VII. C. 7. cuius liber- tus Genucium heredem fecerat.* Surdinum autem illum, *cujus ibi meminit, fuisse è Gente Nævvia inde colligo, quod paullo ante auctor dixerat de illo Genucio, ut restitui se in bona NÆVIANI juberet, hoc est, Liberti Nævii Surdini, juxta notas libertorum id genus appellationes è Patronorum nominibus deductas.* Idem vero SURDINI cognomen Ræssanorum Familiæ tribuit vetus lapis ineditus, ex quo eadem Familia parum nota in Gruteriano opere poterit illustrari.

RÆSIANORUM, FAM. DD. Q. RÆSIUS Q. F. PAC. SURDINUS MIL. VETER. COH. VII. VIGIL. V. F. SIBI ET SUIS LIBERIS IDEM LIBERTIS LIBERTABUSQUE SUIS. DDXL. IN HYPOGUM TESTACI.

Reliqua mutila. Nec altera inedita illius Familiæ inscriptio cum eodem Cognomine minus præclara, reperta in via Appia,

DIANÆ RÆSIANÆ Q. RÆSIUS Q. FIL. SURDINUS CUM RÆSIA HERCULANIOLA SACRUM.

Eadem vero Cognomina pluribus Familiis diversarum gentium communia probant aut illustrant iidem Nummi, ut BALBI, CÆPIONES, GRACCHI, GALLI, RUFII; alia singulis quasi Gentibus propria;

Vuu

pria;

pria; ut Æmiliæ LEPIDI, Corneliæ SCIPIO-
 NES aut SULLÆ, Manliæ TORQUATI, Porciæ
 CATONES, Sulpiciæ GALBÆ. Immo eadem Co-
 gnomina alterius accessione nonnunquam distincta in
 Familiis ejusdem Gentis; ut in Calpurniæ Nummis
 PISONES & PISONES FRUGI; quæ quantum
 inserviant ad accuratam collectionem Romanorum
 stemmatum, talium peritifacile adsequuntur. Addi-
 ta nempe nonnunquam Cognomina duplicia ad ma-
 jorem adhuc distinctionem. Quum enim multi essent
 Pisones in Gente Calpurnia, FRUGI Cognomen su-
 peradditum uni ex Pisonibus, de quo Cicero pro M.
 Fonteio consulendus, & ita ad hæredes ejusdem ac po-
 steros propagatum. Sic PRIMUM etiam & SECUN-
 DUM, non Prænomen solum fuisse apud Romanos,
 ut contendit Sigonius, sed etiam Cognomina, ut alia
 mittam, docet Nummus Gentis Arriæ, M. ARRIUS
 SECUNDUS. Sic in Agnominum, non autem Co-
 gnominum classem male à quibusdam Antiquariis reji-
 ci AFRICANI, PII, aliasque id genus appellatio-
 nes, non ex Livio solum & Cicerone, apud quos Co-
 gnomina non semel vocantur, sed & ex eorundem
 Numismatibus liquet; ubi Cognominum locum ea-
 dem occupare videas. Illustris certe hanc in rem Livii
 locus de P. Cornelio Scipione Africano; *Primus certe
 hic Imperator nomine victa ab se Gentis est nobilitatus, exemplo
 deinde hujus nequidquam victoria pares insignes imaginum ti-
 tulos, claraque COGNOMINA familia fecere.* Nec
 prætereundum tamen, plures nonnunquam Romanas
 Gentes, omisso plerumque Cognomine, solo priori
 ac Gentis nomine inclaruisse; ut ex CARISIÆ, CO-
 PONIÆ, CURIATIÆ, DIDIÆ denariis liquet; &
 in Gente ANTONIA familiare. Haud minus refel-
 lere.

Lib. xxx.

tere videntur iidem Nummi, adfertam à Sigonio, & passim deinde ab Antiquariis receptam sententiam, Gentium nomina apud Romanos perpetuo in ius defuisse: haud aliter nempe ac omnia Perfarum nomina in *Syria* terminata tradentem novi Herodotum. Lib. 1. Aliud enim suadere possent ALLIENA, BETILIENA, CÆCINA, LABIENA, NORBANA, quæ sese offerunt in serie Gentium Romanarum, quas ex Nummis collegerunt ac illustrarunt eruditi Antiquarii. Quamquam haud ignorem, quod nonnulla ex iis Cognominibus adnumerant, quæ Gentili nomine oblitterato hujus vicem occuparint; quod tamen iis omnibus accidisse haud facile quisquam demonstrabit, quum alias in iisdem Nummis cum Prænomibus & Cognominibus suis efferantur. LABIENUM quidem qui inscriptus in ejus Nummo Q. LABIENUS PARTHICUS, haud ignoro doctos Antiquarios referre ad Gentem Atiam; quorum rationibus equidem haud valde repugnabo. AGRIPPÆ certe Cognomini, & quibusdam aliis id novi accidisse, ut Gentili Vipsianæ omisso illius locum imposterum impleteret; unde & Neptis ejus *Posthumus Agrippa* & neptis *Agrippina* pro Gentili nomine in priscis monumentis designantur; quod partæ ab Avo Cognominis celebritati concessum. Sic idem accidisse in PRÆTEXTATI, SCIPIONIS & MESSALÆ Cognominibus aperte notat Macrobius, ut Cognomina illa in Nominum vicem transfirent, vel ut idem loquitur, *nec mirum si ex Cognominibus nata sunt* Lib. 1. Saturn. c. 6. nomina, & cujus rei exempla adfert in sequentibus, ut ab *Emilio Emilianus*, à *Servilio Servilianus*. Consona his tradit auctor decimi libri Valeriani; *quin etiam quedam Cognomina in nomen versa sunt, ut COEPIO, namque hoc in BRUTO nominis locum obtinuit.* Quam rem iterum
 V u u 2 expli-

explicant & nobis ante oculos ponunt plures Nummi hujus Bruti, inscripti, Q. COEPIO BRUTUS, ubi COEPIONEM, quod ille aiebat, Gentilis nominis locum obtinere videas. Ita enim dictus M. Brutus, ut alias ex Tullio & Plutarcho liquet, postquam à Q. Servilio Cæpione avunculo fuit adoptatus, unde in amplissimo Senatusconsulto ad honorem Bruti faciente, cujus auctor Cicero, sæpe iis nominibus appellatur; cum Q. COEPIONIS BRUTI PROCOS. opera &c. Id vero singulare in eo, quod quum juxta consuetam formulam adoptatorum, dici inde debuisset Q. Servilius Cæpio Brutus, ut Scipio à Metello adoptatus Q. Cæcilius Metellus Scipio in hujus denariis supra adlegatis legitur; iste omissio Serviliæ Gentis nomine dictus sit Q. COEPIO BRUTUS; ita ut COEPIO è Cognomine Serviliorum, nomen, quod recte ille dixit, in Bruto fieret.

Philip. x.

De Origine
Cognomi-
num.

Ipsa vero COGNOMINUM ORIGO aut appellationis ratio non minus ex iisdem Nummis illustratur. Appianus quidem eadem ab *Affectibus* aut *Virtute* indita tradit; Plutarchus vero, cum ab eisdem *Affectibus*, tum à *Natura*, *Gestis*, aut *Corporis* partibus petita commemorat. Hos autem singulos appellationum id genus fontes, notis etiam suis aut symbolis quandoque distinctos videas in denariis Gentium Romanarum. A *Notis Corporis* nempe in Gente Furia CRASSIPEDEM, ad quem exstant Ciceronis Epistolæ, Pes signatus notat: in Pinaria SCARPOS Carpus seu volæ manus arguit. Quo referri possunt hausti ex aliis fontibus, quos eadem Nummorum symbola denotant. Ita in Aquilia FLOROS flos impressus signat; ac ut hæc paucis contrahamus, in Lucretia TRIONES septem stellarum seu Trionum figura; in Poblizia MALLEOLOS Mallei

Mallei nota; in Manlia TORQUATOS Torquis; in Marcia PHILIPPOS Equestris statua; in Voconia VITULOS vitulus; in Numonia VAALAS, miles pro Vallo pugnans; in Accoleia LARISCOLOS Larices; in Pomponia MUSAS; Musæ singula depictæ, non minus ac olim in Pyrrhi annulo, & inscr. HERCULES MUSARUM, adumbrant. Adeo ut ex iis veterum Gentilitiorum Insignium usum ac originem adsequamur, & frustra infensum illustrium virorum memoriæ Caium de illis abolendis sollicitum fuisse; *Vetera Familiarum insignia ademit, Torquato Torquem*, Sueton. in *Gincinnato Crinem, Cr. Pompeio Magni Cognomen.* Alias Caligul. vero à *Pedibus*, præter CRASSIPÈDEM, plures quoque cum alibi tum in iisdem Nummis denominatos videas. Talis AGRIPPA, quem ab ægritudine & pedibus dictum refert Gellius; haud aliter ac de Oedipo Lib. XVI. cap. 16. Seneca,

Timore nactus nomen ac vitio pedum.

ac præterea SCAURI, VARI, PLANCI. A *Capite* vero aut illius partibus vel adfectibus, CAPITONES, CHILONES, COCLITES, LENTULI, SURDINI, LABEONES, NASSICÆ, CÆSARES, BARBATI, CRISPINI se nobis adhuc sistunt in eorum Nummis. Neque aliter ac NASONES, ita Græcis GRYPI à Nafi magnitudine, qualis ille Antiochus apud Justinum ac in ejus nummis. A *Natura* autem aut aliis circumstantiis corporis PULCHRI, NIGRI, MACRI, CRASSI, LONGINI, BALBI, RUFFI, & plures, qui leguntur itidem in antiquis denariis. A *Moribus* vero seu adfectibus iisdem suppeditabunt dictos BIBULOS, BRUTOS, FRUGI, LEPIDOS, BLANDOS, CATONES, aliosque ibidem obvios. Sic à *Rebus Gestis* occurrent continuo in eadem

- penu denominati, ac in Cornelia quidem nobiles illi AFRICANI, ASIAGENES; ita enim postremum hoc nomen legendum, non vero *Asiages*, ut existimabat Ant. Augustinus, liquet ex Sidonio, ut jam docuit Sirmondus, & confirmant Excerpta Diodori Pereskiana, ἐξ ἧσδε ΑΦΡΙΚΑΝΟΥΣ καὶ ἧσδε ΑΣΙΑΓΕΝΕΙΣ καὶ ἧσδε Ἰσπανίους ἰσομειζέδου συμπέθεσαν, ex qua AFRICANOS & ASIAGENES & Hispanos dici contigit. Eandem quoque vocem agnoscunt antiqui Livii codices, (quod Urfinum fugit) unde illam opportunè pro *Asiatico* reposuerunt novissime in eodem viri docti, *In equitatu recognoscendo* L. SCIPIONI ASIAGENI *ademptus equus*; qui nempe itidem in præclaro ejus denario inscribitur L. SCIP. ASIAG. In Gente Atia, ut volunt, PARTHICI IMPERATORIS cognomen Labieno tributum, Q. LABIENUS PARTHICUS IMP. plane ad Plutarchi fidem, qui eundem Παρθικὸν Ἀυτοκράτορα tradit renuntiatum. Adeo ut non à devictis Parthis more Romano, sicut observat Dio, & sicut postea Aurelios, Veros, Severos, Caros, aliofque cum aliunde, tum ex Nummis PARTHICOS dictos accepimus, sed ab iisdem Parthis defensis, ad quos se contulerat transfuga. Alio cæteroquin sensu *Parthos Imperatores* legas apud Tacitum, de Parthorum nempe Regibus, *At PARTHI IMPERATORES cum pugnam pararent, fœdus repente faciunt.* In Egnatia & Fabia MAXIMI, in Pompeia MAGNI occurrunt, qui postremum hoc ad ejusdem Cnæi successores transiisse luculenter arguunt, quod iisdem eripuisse Caium tradit Suetonius, à Claudio vero restitutum Dio. Unde non ΜΕΤΑΣ solum sed ΜΑΓΝΟΣ etiam dictus Straboni, Nicolao Damasceno, Josepho, Dioni, Zozi-
mo aliisque Græcis scriptoribus; quia nempe in pro-
prij

prii Cognominis vicem transferat hæc appellatio. Hujus autem Magni vultum, de quo ambigebant Antiquarii, in denariis gentium Munatiæ & Nasidiæ adhuc hodie obvium, præclare monuit Cl. Seguinus. Eundem quoque juvabit hic contemplari in singulari cujusdem raritatis Nummo, quem possidet vir avitis propriisque decoribus insignis, Camillus Maximi: Exhibet nempe ille hinc Pompeii vultum cum adscripto nomine Γ. ΠΟΜΠΗΙΟΣ, seu *Cn. Pompeius*; illinc figuram sedentem ac turritam, & epigraphen ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, seu *Pompeïopolitarum*, à quibus nempe in Herois sui seu Conditoris memoriam nummus percussus

Vides continuo illam *κέμης ἀναστολήν*, seu adsurgens capillitium, quod huic Heroi tribuit Plutarchus. Pompeiopolis vero urbs Ciliciæ maritima; ut ^a Tacito ac ^b Dionis vocatur, & quam prius Solos dictam constat, an- ^c tequam à Pompeio de novo instauraretur. Ad quam ^d etiam refero alium nummum inscriptum itidem ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, non vero ad alterum Paphlagoniæ Pompeiopolim, sicut videbatur doctis Antiquariis, Goltzio ac Nonnio.

Duo

Duo nempe illi barbati senes, si quid auguror, duos sapientiae ac litterarum gloria inelytos viros nobis hic ante oculos ponunt, CHRYSIPPUM nempe Stoicum, & ARATUM Phaenomenorum scriptorem. Uterque enim Solis oriundus, seu Pompeiopolitanus, & inter praecipua urbis illius ornamenta continuo relatus. Habitus etiam ac vultus talis, qui Philosophos decet, & aliorum; quae supersunt Graecorum sapientum simulacris consentaneus. Fundus autem mihi huius observationis Strabo, *Μετὰ ἡ Λάτμον Σόλοι πόλις ἀξιόλογος τῆ ἄλλης Κιλικίας ἀρχῆ, τῆ περὶ τῆ Ἰοσον Ἀχαιῶν καὶ Ῥοδίων κῆσμα τῆ ἐκ Λίνδης εἰς ταύτην λειπανδρήσασαι ΠΟΜΠΗΙΟΣ ΜΑΓΝΟΣ καθόκισε σὺν πειριγγομέδης τῆ πειριγγομένων, ἕς μάλιστα ἐγνώσω σωτηρίας καὶ περνοίας πρὸς ἀξίους. ἢ μετανόμασε ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΙΝ. Γεγόνασι ἢ ἄνδρες ἐνθάδε τῆ ὀνομασῶν ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ πε ὁ Στωικός Φιλόσοφος πατὴρ ὧν Ταρσέως ἐκείθεν μετακλήσασαι, καὶ Φιλήμων ὁ κωμικός ποιητής, καὶ ΑΡΑΤΟΣ, ὁ τὰ Φαινόμενα συγγεγίψας ἐν ἔπεισι. Post Latmum sunt Soli urbs memorabilis alterius principium Ciliciae qua ad Issum est, condita ab Achaïs & Rhodiis Lindiis, in hanc hominum frequentia destitutam POMPEIUS MAGNUS Piratarum reliquias transtulit, quas iudicabat potissimum salute & procuratone dignas, & mutato nomine eam POMPEIOPOLIM dixit. Protulit hac urbs praclaros viros, CHRYSIPPUM, Stoicum Philosophum, cuius pater Tarso inde commigraverat, tum Philemonem Comicum Poëtam, & ARATUM, qui versibus, quae in caelo visuntur, descripsit. Πομπηϊόπολις itaque dicta hac urbs, non ut praefereunt hodie Strabonis ac Dionis Codices Πομπηϊόπολις; quod praeter indubiam Nummorum fidem, arguere poterant similes terminationes, Κλαυδιόπολις, Τεγαιανόπολις, Αδελμανόπολις, &c. Quamquam ne quid dissimulem διηγογεφία illam in hac urbe*

Lib. XIV.

be videatur agnoscere Stephanus aut ejus Epitomator, Gentile autem ad Nummorum fidem, Πομπηιοπολίτης; quomodo & apud Lucianum, ubi commemoratur quidam Creperius Calpurnianus, belli Parthici Scriptor, Πομπηίος πολίτης seu Pompeiopolitanus, non vero Pompeii civis juxta interpretem, haud infueto Græcorum more composita urbium aut gentilia etiam id genus nomina resolvendi, de quo alibi. Haud vero ita liquidum, ad quam nempe Pompeiopolim, an Ciliciæ, an Paphlagoniæ spectet alius Nummus Antonini Caracallæ, qui figuram stantem exhibet, dextra Victoriolam, sinistra Hastam tenentem, & inscr. ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΙΤΩΝ. Ut autem ad MAGNUM nostrum redeamus, sicut posteri ejus MAGNI cognomen retinere, ita à Fabio, qui & Q. MAX. seu Quintus Maximus in ejusdem denariis inscribitur, adhuc sua ætate denominatos gentiles ejusdem Familiæ MAXIMOS refert Polybius. De quibus utriusque gentis Pompeiæ & Fabiæ Cognominibus audiendus Ovidius in Fastis,

MAGNE tuum nomen rerum mensura tuarum,

Sed qui te vicit te quoque MAJOR erat.

Nec gradus est ultra Fabios cognominis ullus,

Illà domus meritis MAXIMA dicta suis.

Cæterum P. Africanus, MAJOR dictus ad distinctionem Minoris, Polybio in Excerptis Constantinianis MEΓΑΣ vocatur; Πολὺς ἔμμεγαλοῦ κληθέντος, hoc est, περισσύτερος dicti, ut loquuntur alii Græci; non vero quod MAGNI cognomen priori illi Africano aut ejus posteris unquam adhæserit, ut recte observat ad eum locum Cl. Valesius, & denarii ejusdem Familiæ satis arguunt. An jam commemorandi occurrentes in Gentis Petilliæ denariis CAPITOLINI, unde Horatio Petillius Capitolinus alicubi dictus; aut in Manlia

Xxx TOR-

Lib. 1. Bell.
Civil.

TORQUATI, aliique id genus, quorum ratio obvia: In Cornelia autem FELICIS nomen Syllæ adhæsisse, probant ejusdem denarii, ut pateat vere adfertum ab Appiano, illam FELICIS appellationem Syllæ ab adulatoribus tributam, postea eidem in cognomen vertisse, & statuam Equestrem pro Rostris Senatusconsulto illi cum hoc nomine erectam. FAUSTI vero cognomen idem insuper ei concessum innuunt & firman ejusdem Nummi, ut non sit necesse ad Faustum ejus filium illam appellationem cum Ursino referre. Utrumque vero cognomen frequens postea apud Romanos evasit, unde passim in marmoribus FELICES, FAUSTI, EUTYCHES, & maxime mulierum, FELICITAS, FAUSTA, FORTUNATA, TYCHE; unde varia quoque earum vel diminutiva vel composita, FELICISSIMA, FELICULA, FAUSTINA, FAUSTILLA, EUTYCHE, CALLITYCHE, aliaque id genus. Scilicet boni ominis loco habita apud veteres olim fausta id genus nomina, unde Tacitus de restituto Capitolio sub Vespasiano; *Ingressi milites, quibus FAUSTA NOMINA, felicibus ramis.* Non FAUSTI vero solum & FELICES, sed EPAPHRODITI etiam seu *Venusii* cognomen Syllæ tributum & Tropæis ejusdem præfixum docuit Plutarchus, ad quod respexere duo ejusdem Syllæ denarii, in quorum uno hinc Venus & Cupido, illinc signa Pontificalia; in altero cum Veneris caput, tum tria Tropæa sunt expressa.

Histor. IV.
53.

Hæc

Hæc vero male ab Ursino aliò translata ex parte occu-
pavit non ita pridem vir doctus, quod tamen non ex
Plutarchi solum loco de Fortuna Sullæ, sed & altero e-
jusdem Auctoris in Quæstionibus Romanis, & Appia-
no præterea egregie firmatum noveram, qui postre-
mus tradit repertos à se commentarios, qui referunt
Sullam eodem Senatusconsulto FELICEM & ERA-
PHRODITUM seu *Venustum* nuncupatum. Immo id
firmant etiam Diodori Excerpta, ἐκείνης ἡ ὀσύλλας,
καὶ διὰ τὴν γαργάνος, ΕΡΑΦΡΟΔΙΤΟΝ πινόμενος ἐαν-
τὸν, ἐχ' ἐψεύθη τ' ἀλαζονείας; *Vicini autem Sylla & dictator
creatus ac se ipsum ERAPHRODITUM vocans, haud
vana jactatione. Eraphroditus nempe Græcis idem qui La-
tinis Felix seu Venustus, à felicissimo Veneris jactu in ta-
lorum lusu, ut eruditus notum. Unde & invenustus pro
infortunato seu homine parum in amore felici apud
Comicum, Adeone hominem esse invenustum aut infelicem
quenquam; & venustas pro felicitate non solum apud eun-
dem Terentium, quod notarunt jam viri docti,*

Quis me fortunatior venustatisque plenior.

sed apud Plautum quoque

diem pulchrum & celebrem, & venustatis plenum,

Immo hinc *Venus* etiam pro fortuna apud Senecam, ut
bene ad eum locum observat doctissimus Gronovius;
*Ille non est mihi par virtutibus, nec officiis, sed habuit suam
Venerem.* Apposite itaque, ut vides, Veneris & Cupi-
dinis signa FELICEM hunc & ERAPHRODITUM
Sullam nobis in superioribus denariis adumbrant; &
dormitabat vigilantissimus alias Fulvius, dum eisdem
de Sibylla, & nescio quo Appollinis consultore inter-
pretabatur. Immo Tropæa, quæ in postremo denario
signantur, qui Venerem exhibet in anteriori parte,
opportune mihi revocant in mentem Venerem Τρο-

Epist. A-
dam. Ru-
per ad Th.
Reines.

Bell. Civil.
lib. 1.

Eclog. lib.
xxx1.

Pœnul. l. 2.

Lib. 11. de
Benef. c. 28.

παιφόν Græcis dictam, ut in Epigrammate inedito Agathæ,

Οὐδέτι με χρίζουσιν ἐπάλξεις. ἠὲ δὲ τυχήσω

Στέμματά σοι πλέξω ΚΥΠΡΙ ΤΡΟΠΑΙΟΦΟΡΕ.

Alias & Τροπαιέχχ appellationem legas inter titulos Augustorum, cum alibi, tum apud Chrysofomum, ubi agit de more libellorum supplicum, qui Imperatori-

Orat. xi. in
Annam. T.
V. Edit. Sa-
vil. p. 56.

bus offerebantur; ἐκ ἐνδύσεσιν ἐν ὄνομα μόνον, ἀλλὰ τὸ ΤΡΟΠΑΙΟΥΧΟΝ, τὸ Ἀύγουστον, τὸ Ἀυτοκράτορα, καὶ πάλαι ἔπερ τῶν αὐτῶν προσθέντες, τότε μόνον τιμω ἰκετηρίαν; Non solum unum nomen apponunt, sed ΤΡΟΠΕΙΣ inclutum, Augustum, Imperatorem, pluraque id genus alia desuper addentes, tunc ad supplicationem deveniunt. Talis certe Τροπαιέχχ

inducitur à Juliano in Cæsaribus Trajanus, Τροπᾶα nempe Parthica humeris ferens; quo habitu eundem induunt antiqui aliquot Nummi. Quid memorem jam aut Scipionem Metellum, aut S. Pompeium, quorum uterque P I U S inscribitur in eorum denariis: aut vero ad vim nominis indicandam, Catinenses fratres in averfâ parte denarii ejusdem Pompeii signatos, quos ut Græcis E U S E B E S, juxta^a Strabonem & ^b Pausaniam, sic Latinis P I O S dictos satis constat,

Lib. vi.

^b In Phocic.

Silius It. l.

lib. xiv.

Et generasse P I O S quondam celeberrima fratres.

In Antonia vero P I E T A S L. Antonio cum noto Ciconiæ symbolo tribuitur; quale nempe cognomen illi à pictate in Fratrem Triumvirum indultum refert Dio, ut jam vidit Fulvius. Neque mira aut insolita apud Romanos virilis ejusmodi appellatio, citra ullam generis aut flexionis mutationem. Id enim Quiritibus vestris haud semel usurpatum, quibus *Muræne*, *Muse*, *Asine*, *Scrophæ*, fœminina positione dicti haud ignobiles Romani; non autem Græcis usitatum, quibus deducta ab appellativis nominibus cognomenta, genere & fle-

& flexione continuo mutabantur. Hinc illud Fabio inter reliquas Romanorum nominum observationes notatum; *aut quæ feminina positione mares, aut neutrali feminas significant, qualia sunt Muræna, Glycerium.* Ita & Instit. l. 1. cap. 4.
Petræ dicti ex Equestri ordine, auctore Tacito, *pergit* Annal. xi. 4.
que Sullius addere reos Equites Romanos illustres, quibus Petra cognomentum. Alias de eadem PIETATIS appellatione, non viris solum sed etiam Provinciis tributa, audiendus Ammianus; *inter quos Aristanetus adfectatam* Lib. xvi. 1.
recens Diocæsim curans vicaria potestate, quam Constantinus ad honorem uxoris Eusebia, PIETATIS cognomine dedicarat. Ad Pios autem illos vel Catinenses, vel Metellum aut Pompeium, referendum quoque SCIPIONUM cognomentum, in denariis Corneliæ Gentis familiare, quod nempe in eadem adhæsisse tradit Macrobius à Cornelio, qui patrem luminibus carentem pro Scipione vel baculo regebat. Transiere autem omnia id genus cognomina sequutis temporibus ad posteros simul & extraneos, cum longa accessione non tunc, sed plurimum nonnunquam cognominum, & aliunde, à Diisputa, Ventis, Fluviis, aliisque id genus fontibus haustorum. Neque enim Claudii Cæsaris edictum diu valuit, qui auctore Tranquillo, *per-* In Claudio.
grina conditionis homines vetuit usurpare Romana nomina, duntaxat gentilitia. Et hæc quidem præter institutum ferme prolixius, non tamen ultra argumenti cancellos, cui illustrando haud parum inservire videbantur. Cæcus enim, ut hoc addere mihi liceat, in campo Historiæ veteris incedit, qui hæc non distinguit aut præterit; qui nominum aut appellationum id genus originem, gradus, discrimina, ætates non observat; qui tempora & personas non semel confundit; qui indutam paullatim sub Cæsaribus, & labente imperio ean-

dem nominum confusionem & varietatem ad hunc priorum temporum canonem non revocat. Et tamen quoties hic impegerunt oculatissimi aliàs viri, in via quippe lubrica & perplexa, ignoratione aut incuria ejusmodi vel comitum vel subsidiorum?

3. *Ad eruendam Originem Familiarem.* Accedunt non Cognominum solum aut Familiarum unius Gentis, sed GENTIUM ipsarum ORIGO & INSIGNIA, quæ iidem nummi nobis etiamnum ante oculos ponunt. Ita ut his ducibus pateant primi Natales Romanæ Nobilitatis, & ipsa discrimina indigenarum aut adventitiarum in eadem Gentium. Neque enim è Sabinarum magis raptu, quam ex alijs vicinarum Gentium spoliis conflatum nosti Quiritium genus. Quod pluribus adstruit Canulejus Trib. Plebis apud Livium, exemplis etiam petitis à Regibus Numa & L. Tarquinio peregrinis, ac à Gente Claudia, post exactos Reges à Sabinis in Civitatem non solum sed Patritiorum quoque numerum adscita: *quippe nunquam clausa urbs peregrinæ virtuti.* Hinc illa Gentilis ejusdem stirpis Imperatoris apud Tacitum oratio, *exemplo Clausi Sabini majores mei hortantur, uti paribus consiliis Rempub. capessam, transferendo huc quod usquam egregium fuerit. Neque enim ignoro Julios Alba, Coruncanios Camerio, Porcios Tusculo, & ne vetera scrutemur, Etruria, Lucania & omni Italia in Senatum accitos.* Unde factum etiam, ut eadem Gentes, ortus sui memoriam aut loci natalis appositione, aut Deorum patriæ Præsidum simulacris, aut Conditorum suorum imaginibus ac notis, voluerint ad posteros propagari. CLAUDIAM certe ac insuper PETRONIAM, TITURIAM, VETTIAM, è Sabinis profectas docent, in priori adsumtum NE-
In Claudio. RONIS cognomen, quo, auctore Tranquillo, Sabinorum lingua vir fortis ac strenuus indigitatur; in altera

tera Feroniæ Sabinis cultæ simulacrum ; in Tituria cum expressus Sabinarum raptus, tum signata, quemadmodum & in Vettia T. Tatii Sabinorum Regis effigies. COPONIAM Gentem Tibure oriundam, Clava & pellis Herculis Tiburtini scilicet Numinis, Urfino videntur arguere ; sicut ANTIAM Gentem Antio profectam, Dii Penates in eadem expressi. Ut postremæ huic idem acciderit, quod de Britannia incolis è Belgio oriundis observat Cæsar, *qui omnes fere iis nominibus civitatum appellantur, quibus orti ex civitatibus eo pervenerunt, & bello illato ibi remanserunt.* METTIAM vero CORNUFICIAM, PAPIAM, PROCILIAM, ROSCIAM, Lavinii municipio traduces, obvia in earundem denariis Junonis Lavininæ simulacra evincunt, haud aliter ac de Milonis origine Silius,

Comment.
lib. v.

*Lavinio generate, inquit, quem Sispita Juno
Dat nobis.*

Lib. XIII.

VIBIAM è Sicilia profectam, arguunt similiter juxta Fulvium, Cereris ac liberæ impressa in ejusdem denariis monumenta. ACILIAM ab ἀκίοναι seu sanandi virtute nomen suum adscivisse, Æsculapius in eodem signatus doctis antiquariis videtur comprobare. LEVINEIAM ab Hercule stemma suum arcessere, depicta ejusdem in clypeo effigies ostentat. Quo referripotest gemma Scipionis Africani, in cujus pectore imago Serapidis, quod vulgo Jovis filius crederetur, ut Livius ac Plinius tradunt. Alias vero ANTONIAM eundem Herculem agnoscere conditorem, hujus arguunt insignia, quæ præferunt non semel Gentis illius denarii. JULIAM vero ab Ænea & Julo deductam, non Poëtarum magis vaticinia, quam obviæ Veneris & Æneæ Anchisenentis in eadem imagines ostendunt. Hinc dicti Æneadæ non Romani solum in

Inter Imag.
Illustr. Ur-
sini.

gene-

genere, sed proprie gentiles Julii, sicut Aufonius de Nerone, *ultimus Aeneadum*, item

Aeneadum generis qui sextus & ultimus haeres.

Ita rursus MANILIAM ad Ulyssē genus suum revocare, Ulyssēs in eadem pileatus, & à cane agnitus tradit. Ut videamus, haud insolitum jam olim illustrium Familiarum morem an fatum, præclaro nempe aliquo & antiquissimo, ut ut incerto auctore generis sese efferre. Adeo minima quæque vel Nominum vel Cognominum, vel alterius cujuscumque casus aut rei arrepta similitudo, quæ in communionem ejusdem originis traheretur. Sic M. BRUTO idonea visa est ejusdem Cognominis ratio, ut vindicem illum libertatis Junium Brutum, tanquam generis sui auctorem in Nummis signaret, à quo tamen illum traxisse originem, negat Dio. Quamquam id in dubio relinquit Plutarchus, dum utriusque sententiæ adfertores refert, ac eidem Bruto suffragari videatur, quod non solum cognominis, sed etiam Gentilis ejusdem nominis communio utrique intercederet. Unde nec mirum aut MEMMIAM à Romulo expressâ illius effigie, aut iisdem argumentis à Numa CALPURNIAM ac POMPONIAM, à Tullo HOSTILIAM, ab Anco MARCIAM originem suam voluisse in Nummis consignatam relinquere. Unde patet etiam, cur Valerio Maximo Coriolanus oriundus è Gente Marcia, *Anci Regis clara progenies* nuncupetur. Ita ut qui vel Regii nominis umbram morte & ignominia multabant, ab eodem titulos mutuari, securum non solum ac honestum, sed præclarum etiam & gloriosum ducerent. Adeo omnia temerat ambitio, dum aut in alienis sepulcris gloriam, aut similitudinem in ignotis imaginibus quaerit.

Neque

Lib. xlii.

In M. Bruto.

Lib. iv. c. 3.

Neque vero prætereundi hoc loco MAGISTRATUS aut DIGNITATES Quiritium omnis ordinis, quæ in iisdem denariis Gentium Romanarum designantur, Vestales; Pontifices; Flamines; Augures; VII-viri Epulones; XV-viri Sacris faciundis; Salii; Consules; Prætores; Ædiles Curules; Curatores Frumentarii; Quæstores; Proquæstores; Præfecti Urbis; Judices; Ædiles Plebis; Censores etiam ac Dictatores perpetui; Tribunitia Potestas; Triumviri Rcip. constituendæ; Triumviri & Quatuorviri Monetales; Protriumviri; Curatores Denariorum fandangorum; Duumviri Quinquennales; Duumviri & Triumviri Coloniis deducendis; Præfecti Fabrum; Imperatores, item Proconsules; Propratores; Legati Augusti; Tribuni militum; Præfecti Classis & Oræ Maritimæ; Regum denique Tutores. Vides hic dignitates Sacras, Urbanas, Civiles, Patritias, Plebeias, Extraordinaria Imperia, Militaria, Provinciarum, Maritima, quædam etiam ex iis aliunde ferme ignota. Ut etiam intelligamus, & à singulis, quibus tribuuntur, administrata hæc munera, quod aliunde sæpius non constat; & ab iisdem libera Republica petita in Nummis hæc honorum insignia. Id enim nosti solemne olim Quiritibus vestris, ut Magistratum & dignitatum nomina continuo ac diligenter gentilitiis aut cognominibus adderentur; unde illa Tullii contra Antonium indignatio, ANTONIUS HIRTIUS ET CÆSARI. Philipp. XIII.
Neque se Imperatorem, neque Hirtium Consulem, nec Proprætorem Cæsarem, satis hoc quidem scite. deponere alienum nomen ipse maluit, quam illis suum reddere. Equidem TRIBUNITIA POTESTAS, non vulgato solum in monumentis veterum ritu, cum appellationibus aliis Cæsarium conjuncta, sed sola & integra, ut præcipuum quoddam

Y y dam

dam insignis Majestatis Augusto tribuitur, in avertis aliquot Nummorum id genus partibus, ut in Cassia, Gallia, Plotia, Lucretia, Sempronia, Tarquitia, aliisque.

Annal. l. III. 57. Unde facile ex iis gravissimus Annalium Scriptor illustratur, *M. Silanus*, inquit, *ceset ut publicis privatisve monumentis ad memoriam temporum, non Consulium nomina prescriberentur, sed eorum qui Tribunitiam POTESTATEM gererent.* Vides ibi prerogativam hujus fastigii, quo nempe ut reliquis eminentiore, Fastos signandos in posterum contendebat Silanus; ut proinde non mirum sit in publicis nummorum monumentis, solam eam dignitatem in honorem Augusti expressam, à qua & numeratos ejusdem imperii annos Dio alicubi testatum reliquit. Liquet etiam cur alibi idem Tacitus, ubi meminit adsumptæ hujus Tribunitiæ Potestatis ab Augusto, addit, *Id summi fastigii vocabulum Augustus reperit, ne Regis aut Dictatoris nomen adsumeret, & tamen appellatione aliqua cetera imperia præmineret.* Ut intelligamus, non confundendam cum eruditis quibusdam Tribunitiæ Potestatis & Tribunorum Plebis prerogativam; quarum prior, ut hinc discimus ab Augusto reperta, aut juxta Dionem à Julio, omnia alia Imperia præminebat, postremi vero ut ut sacrosancti, infra Consulium tamen & Prætorum fastigium censebantur, ut observat idem Dio. Quod si ipsos Sacrorum Antistites consulamus, haud mediocris lux quædam iisdem ex his denariis adfulget. Græcam equidem ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΜΕΓΙΣΤΟΥ, seu PONTIFICIS MAXIMI appellationem nummi Græci Julii, Lepidi, Augusti, aliique arguunt. Neque tamen ideo viro docto accedo, qui gravem duobus gravissimis auctoribus dicam scribit, Dionysio nempe Halicarnassensi & Dion Cocceio, quod scilicet Pontificiæ hujus dignitatis nomen

Annal. l. III. 56.

Lib. LV.

Jac. Guth.
de jure
Pontif. lib.
I. cap. 8.

men ignorarint aut male expresserint; dum hic solo *Ἀρχιερέως* nomine eos designat, ille frequenter vocat *ἱερονόμος*, *ἱεροφύλακας*, *ἱεροφάντας*. Quis enim ferat, illi Consulari, utriusque Romani moris & antiquitatis promicondo, crassam illam ignorantiam aut incuriam impingi, vel in iisdem accusandis tam infelix acumen? Quasi vero vel solum *ἈΡΧΙΕΡΕΩΣ* nomen supremam sacerdotii dignitatem non designet, aut reliqui illius Collegii sacerdotes, ut Romanis Pontifices, sic Græcis, ut ille existimat, *Ἀρχιερείς* vulgo dicerentur. Immo & alibi, ab eodem Dione, Julius Cæsar *Ἀρχιε-* L. xxxvii.
ρεὺς τῶν Ποντικῶν vocatur, quo nomine satis ut opinor eum à reliquis sacerdotibus distinguebat. Unde etiam hoc nomen *Ἀρχιερέως*, summo Asiatici conventus Sacerdoti præter auctores tribuunt antiquissima Numismata, de quibus alibi. Ut mittam præter Dionem, ^a Plutarcho, & ^b Appiano, eundem Cæsarem Pontifi- ^a In Jul. Cæsare. ^b Corint. lib. ii.
 cem Maximum, *Ἀρχιερέα* citra attributum aliud vocari; Lepidum vero itidem Pont. Max. solo etiam *ἱερέως* nomine designari ab eodem Appiano. Sic alter eodem Bell. Civil. antiquior & illius Proavus M. Lepidus, de quo alicubi Tullius, *es M. Lepide Pontifex Maxime*, *M. Lepidi Pontifis Maximi Pronepos*, apud Polybium *Ἀρχιερέως* seu Pontifex Maximus legitur designatus cum in ^a Excerptis ^a Exc. xxxvii. pag. 167. ^b Lib. Antiq. 15. c. 17.
 Legationum, tum in Valestianis; & apud ^b Josephum J. Cæsar & Augustus non semel litteris suis ac decretis solum *Ἀρχιερέως* nomen adscribunt. Alias vero eidem Appiano hæc dignitas non *μεγίστη* sed *μεγάλη ἱερωσύνη* aliquoties vocatur, & Julianus Cæsar de se Pont. Max. ^a Ep. lxxii. *μέγας Ἀρχιερέως*. Ita solo *PONTIFICIS* nomine designatur nonnunquam Latinis scriptoribus, quod ignorare non debuerat Pontificii juris Scriptor. Livius certe auctor luculentus, *Regem Sacrificulum creant*, Lib. ii. c. 2.

Id Sacerdotium Pontifici subjecere, alibi, Cetera quoque omnia publica privataque Pontificis scito subjecit, qui non alius quam Pontifex Maximus. Nec minus opportune aut ex usu linguæ Græcæ, vel ratione muneris, ἱεροφάντες, ἱερονόμης, ἱεροφύλακας, Sacrorum nempe interpretes, præfides, custodes, eosdem vocat Halicarnassensis; quibus nominibus supremos sacerdotes Ægyptiorum, aliosque præcipuos sacrorum Antistites, veteres auctores passim indigitarunt. Sed de his appellationibus alibi accuratius. Inter nummos autem Marci Antonii, unus occurrit Patinianæ collectionis cum effigie Dianæ Ephesinæ, ac inscr. APXIEP. Quo nomine eundem Antonium hujus Dianæ Flaminem adsumptum crederem omnino designari, cujus apud Ephesinos moram & theatralem ingressum tradentem Plutarchum haud ignoras. Neque ignota peregrina id genus sacerdotia à Cæsaribus etiam ambitiose nonnunquam suscepta; haud aliter ac vel Archontis, Agonothetæ, aliorumque insuper Municipalium Magistratum Tituli, ut de Hadriano inprimis notant Dio ac Spartianus, ac de Gallieno Trebellius. Nec enim M. Antonius Pontifex Maximus, sed ea ætate Collega ejus in Triumviratu M. Lepidus. AUGURIS vero dignitas non lituo solum frequenter designata in Nummis antiquis, sed ipso etiam nomine expressa in nummis M. Antonii jam Triumviri; ut inde sacerdotii illius prærogativam abunde liceat æstimare. Ut nec mirum proinde sit, quod in Commentariis belli Gallici legitur, Cæsarem profectum in Italiam ut appellaret municipia, quibus M. Antonii Quaestoris sui commendaret Sacerdotii petitionem, hunc ipsum nempe Auguratum. Tanti enim habitus apud Majores vestros, ut Lituus Auguralis in nummis Cæsarum maxime Julii etiam

con-

Lib. v. 11.

consecrati obversetur; immo ut in nummis etiam aliquot Græcis Titi ac Domitiani ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ, in Romanis itidem AUGUR cum aliis supremi fastigii appellationibus jungatur. Hujus generis Vespasiani Nummus Gazæ Augustæ Viennensis cum inscriptione AUGUR TRI. POT. Unde certe liquet haud immerito magnifice adeo de jure ac auctoritate Augurum agere non semel Augurem ipsum ^a Tullium, cui & solo ^b amplissimi Sacerdotii nomine eadem dignitas non semel designatur; aut ^c Sulpitium apud eundem referre ut præcipua honorum insignia, ^d Plinius, ubi Auguratum, quem jam Consularis à ^e Trajano studiose efflagitaverat, fuisset consequutus, serio eo nomine alicubi triumphet, indicata etiam ejus rei causa. ^f Gratularis mihi quod acceperim Auguratum, jure gratularis & quod Sacerdotium cum priscum & religiosum, tum hoc quoque plane Sacrum & insigne est, quod non adimatur viventi. Proximum huic dignitate sacerdotium SEPTEMVIRATUS EPULONUM, ut vel ex eodem Plinio colligas, qui vel istud vel Auguratum à Trajano sibi indulgentum contendebat, rogo ut dignitati ad quam me provexit indulgentia tua, vel Auguratum vel Septemviratum, quia vacant, adicere digneris. Ut non immerito ejusdem Sacerdotii memoriam expressam videas in denario Gentis Cæliæ, cum figura Septemviri in Jovis epulo lectum eidem Deo pro more sternentis, & cum inscr. L. CALDUS. VII-VIR EPUL. Sic inter diversos FLAMINUM ordines, munus FLAMINIS MARTIALIS inter insignia Gentis Cornelie relatam occurrit cum inscr. L. LENTULUS FLAMEN MARTIALIS.

^a Lib. 11. de

Legib.

^b L. ad Att.

^c VIII. Ep. 3.

^d L. III. Ep.

^e 10. ad Appianum.

^f Lib. 14.

Epist. 5.

^g L. x. Ep. 8.

^h Lib. 14.

Epist. 8.

Epist. 1. x. 8.

Lib. 11. Sa-
turn. c. 9.

Lib. 11. E-
pist. 14.
Lib. xii.
Epist. 3.

Meminit ejusdem Metellus apud Macrobiū, & simul luxuriosæ illius cœnæ, ac dici insuper, qua Flamen à L. Julio Cæsare Augure renuntiatus est; *Ante diem nonum Kalendas Septembris, quo die LENTULUS FLAMEN MARTIALIS inauguratus est, domus ornata fuit.* & quæ plura ibi leguntur de sumptuoso cœnæ apparatu. De hoc Lentulo Flamine videtur etiam Cicero intelligendus in Epistolis ad Atticum ubi non semel Flaminis Lentuli mentionem facit. Sic alium insuper Flaminem Martialem, nempe L. Valerium Flaccum, Apicis insigne designat in denariis Gentis Valeriæ. De FLAMINE etiam QUIRINALI Numerio Fabio Pictore quædam jam in superioribus delibavimus, qualis nempe signatur in sequenti denario.

Figura illa Quirini Fulvio, mihi, ut verum fatear, Romæ potius galeatæ, quod innuit infra scriptum urbis nomen. QUIRINI autem vox clypeo inserta, ad denotandam sacerdotii illius memoriam, non autem imaginem nummo insculptam. Alia etiam Quirini effigies

figies ab ista haud parum diversa visitur in denario Gentis Memmiæ. Alterius rursus Sacerdotii, hoc est QUINDECIMVIRORUM, signata in denariis Gentis Manliæ memoria, sub Sibyllæ effigie, cujus libris inspiciendis iidem, ut notum, vacabant.

Immo quia Quindecimviri sacrorum Apollinis Antistites, hinc ad indicandum illud sacerdotium Tripus in averfa nummi parte signatus. Notat id Servius loco supra jam adlegato, ac ante eum Livius de iis agens, ^{Lib. x. c. 8.} dum adhuc erant inferiori numero, DECEMVROS sacris faciendis Carminum SIBYLLÆ & fatorum populi hujus interpretes, ANTISTITES eosdem APOLLINARIS Sacri, ceremoniarumque aliarum plebeios videmus. En luculentum scilicet utriusque partis hujus denarii commentarium. Quamquam idem Sacerdotium in nummo argenteo Vitellii Augusti designatum etiam videas, quem supra alia occasione adtulimus, ut vel inde de illius Sacerdotii dignitate abunde possit constare, qua Cæsares etiam se ornari patiebantur. Supremum vero CONSULUM fastigium, quis dubitabit monumentis iisdem haud minus ac Fastis consignatum, unde iidem etiam suppleri possunt aut illustrari? Repetitos vero sæpius Consulatus, ut insignem honorum apicem, & totius Familiæ æternum decus, arguit denarius Gentis Corneliæ à Marcellino signatus, cum Marcelli Syracusarum expugnatoris effigie, ac in averfa inscr. MARCELLUS COS. QUINQ. Insigne etiam

etiam illius Magistratus, Lictores nempe cum Fascibus, exhibet sequens denarius in memoriam Consulum primi L. Bruti.

Alias plures non solum Cos. insigniti in antiquis denariis, qualis Sulla & Pompeius in sequenti,

sed & Valerio Messalæ Ædili Curuli nihil ad proferendam ad posteros gloriam majus visum, quam ut se PATRE CONSULE id muneris gestasse sequenti denario testatum relinqueret.

Equidem in id genus monumentis nemo mirabitur sella Curuli designari Consularem fastigium, qui *Sellam Curulem*, *Curule Ebur*, *Vitam etiam Curulem* pro Consulatu & Consulari positam, apud Statium, Claudianum, Symmachum legit aliquoties, aut apud Græcos
Scri-

Scriptores, *ἡς ὑμῖν τὸ δῖον αἶμα ἔαiven*. Haud aliter nempe ac *ἡ φεικὸς δῖος*, seu *Sellas Ephoricas* apud Xenophonem legas, quibus nempe Ephori Supremus Lacedæmoniorum Magistratus insidere soliti. Quamquam frequentes eadem Sella Curules in denariis Gentium Romanarum, ad designandos alios Curules Magistratus Prætores, Ædiles, Præfectos Urbis, & quibus etiam varia symbola vulgo adjuncta, puta Lances, Virgas, Spicas, Thyrsos, idque ut observo, ad discrimen eorum Magistratuum quibus Sella Curulis jus competeat. Hinc Lances videas cum Sella Curuli in denario Gentis Liciniæ, adposite ad PRÆTORIS aut LEGATI PROPRIETORE officium indicandum, cui juris dicundi partes incumbebant.

De Laced. Rep.

ÆDILES autem CURULES, quos cum Annonæ, tum Ludorum procurationem habuisse nemo nescit, & quos proinde *Curatores Urbis*, *Annonæ*, *Ludorumque Solemniū* vocat alicubi Tullius, frequenter etiam Sella Curulis modo cum spicis à lateribus, modo cum Thyrso Liberialium symbolo designat, sicut in denariis Gentis Lollia ac Valeria. Eandem vero annonæ curam innuit etiam Modius frumenti cum duabus spicis in sequenti denario Gentis Liviniæ,

Lib. III. de Legib.

Zzz

ut

ut facile adsequamur, cur apud Livium dicantur non
 semel *Ædiles Curules* frumenti vim magnam, ex Afri-
 ca^{lib. xxxi.} puta aut Hispania advectam, *binis aris in Modios po-
 pulo dvoisse*. Quum autem alii rei frumentariæ Cura-
 tores sæpe extra ordinem crearentur, quibus in carita-
 te annonæ frumenti in frumentariis provinciis emendi
 & ad urbem mittendi munus ex Senatusconsulto defe-
 rebatur, inde signata etiam similis curationis memoria
 in sequenti denario, qui duas figuras togatas exhibet
 sedentes cum spicis à lateribus, & inscr. *AD FRU-
 M. EX S. C. sen. Ad Frumentum Emendum Ex Senatus
 Consulto.*

^{Lib. xv.} Unde Cicero ad Atticum illustratur, III. *Non vesperi*
^{Epist. 9.} à Balbo reddita mihi littera, fere *Nonis Senatam*, ut Brutus
 in Asia, Cassius in Sicilia. *FRUMENTUM EMEN-
 DUM, & ad urbem mittendum curarent.* Alibi autem,
Emptum & ex S. C. Frumentum ab Siculis Pratore Verre.
 Hinc *Frumentaria Coemptio*. dicta ejusmodi curatio, ut
^{a L. 3. de} constat ex^a Codice Theodosiano, cui etiam sequiori æ-
^{Frum. Urb.} vo, sub^b Theodosio nempe juniore, certa pecuniæ
^{Const.} summa & peculiaris arca dicata ibidem legitur. *Compa-
 rationes autem easdem vocat alicubi^c Paulus J. C. & fru-
 mento comparando constitutum curatorem;*^d Livius vero ali-
^{Lib. 14. e-} cubi Legatos ad Frumentum mercandum dimissos.
^{just. tit.} Unde liquet errasse Fulvium, diligentissimum alias
^{Lib. 21. D.} Romani ritus investigatorem, qui ad Praefectos anno-
^{ad Muni-} nã
^{cip.}
^{Lib. iv.}
^{cap. 52.}

nã ab Augusto constitutos, aut vero ad Ædiles superiorem denarium refert. Istitis enim haud aliud incumbat quam frumenti ab illis Curatoribus missi aut aliunde in Urbem adlati distributio. Certe Dio haud alium in finem institutos ab Augusto Præfectos Annonæ narrat, quam *αὐτῶν τῶν αἰτῶν διαφυλῆναι, ad frumenti* Lib. LIV.
distributionem, & juxta eum Suetonius, frumenti populo dividendi. Neque vero aliud Ædiliū hac in re & quidem Curulium munus, ut ex innumeris auctorum locis constat, & adlato paullo ante ex Livio, quam ut frumentum populo in Modios certo pretio dividerent. At diversa ab his eorum procuratio, quibus extra ordinem emendi in transmarinis provinciis frumenti ac in urbem mittendi provincia committebatur, ut de Bruto & Cassio paullo ante ex Tullio vidimus; & quam proinde similem curationem extra ordinem delatam, notat singularis illa Nummi inscriptio, *Ad Frumentum Emundum Ex Senatus Consulto.* Quo etiam oportune referendus nummus aureus, à Patino nostro primum vulgatus in eadem Gente Servilia, qui spicas exhibet navigio impositas; ad innuendam nempe empti in ea curatione frumenti transvectionem. Ut mitam subfellia quibus in superiori denario duo illi rogati insident ad hoc munus electi, alios eosdem quam Ædiles Curules satis arguere, quibus consueto more Sclæ Curules fuissent adpositæ. Eximii autem honoris loco habitum quondam apud Majores vestros totum hoc Annonæ curandæ munus, quale Pompeio etiam extra ordinem delatum constat, idem vero viluisse postea docet nos Boëthius, *si quis quondam populi curasset annonam, magnus habebatur: Nunc ea Præfectura quid* Lib. III. de Consol.
abjectius? Neque vero ab ÆDILIBUS PLEBIS exfulasse, Annonæ procurationem; vel ex Julii factō constat,

stat, à quo sex *Ædiles* constituti, duo *Patritii*, quatuor *Plebei*, ex quibus postremis duo *Ædiles Plebis Cereales* vocabantur. Errat enim *Dionis Interpres*, qui præter auctoris mentem, hos *Ædiles Cereales* de *Patritiis* interpretatur. Contrarium certe satis evincunt duæ illæ *Inscriptiones*, quas jam vidit *Fulvius*, ubi *Ædiliam Plebis Cerealiæ* diferta occurrit mentio. Haud incommode vero idem *Fulvius* ad similes *Ædiles* refert denarium *Gentis Fannia*, qui illinc *Cereris* caput exhibet cum inscr. *ÆD. PL.* seu *Ædiles Plebis*, & in averfa duas figuras sedentes.

Ut inde etiam liqueat non *Patriciis* sed *Plebeiis* *Gentibus* eandem annumerandam. Alias quum ad utrosque *Ædiles* cum *Curules*, tum *Plebeios* ludorum etiam spectaret procuratio, & ad priores quidem ludorum solemnium, ad posteriores plebeiorum, seu *Megalensium* aliorumque id genus, hinc petita etiam inde in iisdem nummis symbola quibus utraque dignitas adumbraretur. Hinc *CURULIS ÆDILITAS* non solum *Tigride*, *Baccho*, *Thyrso*, aliisque *Liberalium* symbolis designata, sed etiam *Venationis*, quæ vulgo cum *Ludis* edita, monumentis, ut in sequenti denario *Cn. Plancii*; sicut rursus *Ædiles Plebis* *C. Valerium* & *C. Sextium* signat præclarus nummus à *Cl. Seguinto* vulgatus, cum *SCIPIONIS NASSICÆ* effigie in anteriori parte, *Bovis* autem capite in averfa.

Reli-

Reliqua, quæ ad posteriorem hunc Nummum spectant, petat Lector ex eodem Seguino, ac insuper ex Fabro ad Illustrium Imagines Fulvii. Illud certe indeliquet, cum Sextiæ Gentis servatam in nummis memoriam, quod negabat Fulvius, tum revera plebeiam fuisse, & à Sextia, quæ Patritia erat, diversam, ut erudite jam olim contra Robortellum monuerat Sigonius. Neque vero aliter in prædicto denario sub Bovini capitis effigie designatos & expressos videas *Æd.* seu *Ædiles* in nummo Gentis Corneliæ, qui novissime Fulvianæ collectioni accessit. Sicut vero Consules, Prætores, *Ædiles*, Sella Curuli designari paullo ante vidimus, ita etiam *PRÆFECTIS URBIS* eandem tribui arguit denarius Gentis Livinciæ.

Neque enim opus mea sententia cum Ursino hanc Sellam Curulem ad Præturam patris hujus Reguli referre, qui in priori nummi parte signatur. Insignis hanc in rem Dionis locus, ubi observat Præfectos Urbis à Julio Cæsare cum M. Lepido relictos, qui illo Lib. XLII. absente res Urbis administrarent, accusatos inter alia quod in eo Magistratu Sella Curuli essent usi, haud ali-

Zzz 3 ter

ter ac Magister Equitum, verum eos adlata lege absolutos. Adeo ut si Regulus iste, in alto auctorum de Præfectura ejus urbana silentio, in hanc Præfectorum classem adscribatur, res liquida sit, cur sellam Curulem, in memoriam illius Magistratus adpingi in denario curaverit. Et si ad Præfectum Urbis oculos convertamus, qui Libera Republica feriarum Latinarum causa institutus, & qualis etiam huic Regulo dignitas obtingere potuit, eundem vice Consulis notum hoc munus obivisse, ac ut Tacitus de eodem loquitur, *qui consulare munus usurpet*, adeo ut sellæ Consulæ ius tum illi fuisse nemo negaverit. Posteriori quidem ævo Urbis Præfectos peculiari ac superbo usos vehiculo, & singulari quidem privilegio, observo apud Symmachum, *urbana fastigium potestatis peregrini ac superbi vehiculi usus attolleret*. quod à se tamen in ea dignitate constitutus amolitur. Alias præter hunc Regulum, Munatium Plancum Præfectura etiam Urbis insignem notat Gentis Munatiæ denarius. Immo quod non observarunt diligentes Antiquarii, CENSORIÆ etiam dignitatis: servata in iisdem denariis memoria. Neque vero verisimile videbatur, ut quum alii omnis ferme generis Magistratus in iisdem signarentur, Censuræ, aliorum Magistratuum fastigii, ut Plutarcho vocatur, nulla in iisdem mentio obversaretur. Ad eam vero omnino spectare mihi videtur sequens denarius Gentis Liciniæ, quem ad Licinium Crassum Equitum in Gallia à Cæsare Præfectum referebat Fulvius. At liquebit facile eodem denotari transvectionem Equitis, qualis coram Censoribus fieri solita, ut eam describit Plutarchus, ac respicere proinde eundem denarium ad Censuram à patre ejusdem Crassi; ut ex eodem Plutarcho scimus, gestam. Quod ipsum firmat Clau-

Annal. vi.
10.

Lib. x. E-
pist. 24.

In Catone
Maj.

In Pom-
pilio.

Claudii Cæsaris nummus, in quo ipse Imperator sedens pro Tribunali, ante similis Equitis transvectio cum inscr. CENSOR. Sed en utrumque cum Licinii Craffi, tum Claudii nummum.

Quamquam eodem Licinii denario, Princeps Juventutis mihi videtur ille designari, quales vulgo nobilissimi adolescentes ex Equestri ordine, ut notum, creabantur. Quod egregie etiam adstruit aureus Commodi nummus, quem possidet omni laude major Cardinalis Leopoldus ab Etruria, in quo similis plane typus stantis figuræ quæ Equum tenet, & quo designatur idem Commodus inter Principes Juventutis cooptatus, ut è Lampridio scimus, & quæ de re alibi in sequentibus. **DUUMVIROS** etiam **QUINQUENNALES**, totidem quasi in Colonia & Municipiis Censores, ut observarunt viri docti, præter lapides antiquos signant aliquot denarii Gentis Æbutiæ, & qualem Magistratum gessisse in patria sua Hadrianum auctor est Spartianus. Neque vero **QUÆSTORUM** & **PROQUÆSTORUM** infrequens in iisdem denariis mentio, & quidem Quæstorum tum Urbanorum tum Provincialium, Proconsulis puta, aut si mavis juxta doctos antiquarios, Proconsule; qui nempe quandoque Consulari imperio provinciam administraret, qualis Silanus in Gente Junia M. **SILANUS AUG. Q. PRO. COS.** Non audiendus vero vir doctus & elegantis ingenii

geniiamicus noster, qui Proquæstores, quorum mentio in præclara illa Inscriptioe Pisana de Inferiis Cæii Cæsaris Augusti Nepotis, coram Proquæstoribus primo quoque tempore, mavult Provinciæ Quæstores quam Proquæstores interpretari. Proquæstorum certe, ut Nummos mittam & Marmora, præter alios, Livium puta & Scriptorem belli Africani, meminit haud semel Tullius, *Lucullus Proquæstore aliquot annos*, &c. Haud omittendus vero denarius Gentis Platorix, in quo hinc MONETA signatur, illinc L. PLÆTORIUS Q. Quæstor; ut facile intelligamus, cur Quæstor ad Erarium occurrat in eodem marmore Pisano, aut Quæstor ab Erario, in aliis antiquis lapidibus; vel juxta vetustæ legis fragmentum. *Q. Urb. Quæ Erarium Provinciam obtinent*. Sicut vero Erarii publici, & pecuniæ in Provinciis administratio vulgo penes Quæstores mansit; ita Monetæ signandæ curam in Urbe modo ad Triumviros Monetales, modo ad Quatuorviros circa J. Cæsaris tempora, modo ad Tres Præfectos sub Augusto iterum redactam, quondam etiam ad Curatores quosdam ita dictos, incerto munero spectasse, eandemque vel Denariorum flandorum; vel Auri, Argenti, Æris flandi, feriundi; vel Argento etiam publice feriundo titulis signatam, non aliunde luculentius quam ex eadem moneta discimus. In ea enim crebro occurrunt III-VIR. A. A. A. F. F. *Triumvir Auro, Argento, Ære, Flando, Feriundo* vel, IIII-VIR. A. P. F. *Quatuor-Vir Argento Publice Feriundo*; ita enim mallet postrema interpretari quam cum doctis antiquariis Argento Publico, præeunte mihi Tullio, *Æs Argentum Aurumve publice signato*. Quo spectat Gentis Flaminix denarius, in quo quidam L. Flaminus Chilo legitur fuisse inter primos Quatuorviros Flandæ Monetæ.

Ita

Acad.
Quæst. l. II.Thes. Grut.
ccccxxvii.
2. M. xxvi.
9.Lib. III.
de Leg.

Ita enim malo hæc verba interpretari P. R. I. FL. IIII. VIR. P. R. I. FL. *Quatuorvir Primus Flavit*, quam juxta priorum Fulvii explicationem, ut *Primus Flamen J.* nempe Cæsaris designetur. Altum enim de hoc Flamine ejusque primatu silentium, quem M. Antonius Divi Julii Sacerdos & Consul potiori jure sibi vindicat. Neque ulla etiam in eodem denario Julii mentio vel effigies, sed expressa Deæ Monetæ, sicut in aliis nummis visitur imago, & addita Quatuorviri Flandæ Monetæ dignitas, qualis à Julio Cæsare primum instituta, aucto scilicet Triumvirorum Monetalium numero. Neque tamen ignoti mihi, ut obiter hoc addam, Primi id genus Flamines, seu *πρῶτος Ἀρχιερεὺς* in monumentis antiquis Lapidum Nummorumque designati, de quibus infra alio loco. Flandæ autem Monetæ mentionem itidem videas apud Symmachum, *Flandæ Monetæ nequitiam decoquat larga purgatio*. Id vero cudendæ Monetæ munus haud mirum quandoque monetalibus instrumentis, Incude, Malleo, Forcipe, designari; ut in aliquot denariis Gentis Carisiæ. Unde adposite Hieronymus, *Per exesum montem haud paucula habitacula, in quibus scabra jam Incudes & Mallei, quibus pecunia olim signata visebantur*. Immo, quod alias ut opinor ignotum, Lentulus quidam in Cornelia CUR. X. FL. *Curator Denariorum Flandorum* inscribitur. Ita ut eorum etiam nomina, quibus Julii & Augusti ætate vulgo hæc

Lib. x. E-
pist. 21.

In Vita
Pauli Ere-
mitæ T. 1.
pag. 232.

A a a a cura

cura incumbere, inde adhuc hodie innotescant. hic mortuo aut absente Triumviro Monetali, alium in ejus locum suffectum cum Titulo Pro Triumviri liquet ex sequenti denario, in quo C. MARIUS PRO III-VIR. describitur, additis Triumvirorum Reip. Constituentium capitibus,

Sequiori autem ævo munus hoc signandæ pecuniæ penes Procuratores monetarum novimus existisse, qui pendentes à nutu Comitum Sacrarum Largitionum, ejusdem auctoritate pecuniam curabant signari. Liqueat id cum ex Cassiodoro, tum Ammiano, qui eisdem alibi *Moneta Præpositos* vocat. In Coloniis vero, Municipiis, ac liberis Civitatibus relicta sub Imperio Cæsaris per aliquot sæcula facultas illa signandæ monetæ. Id vero non arguunt solum tot nummi ejusmodi Urbium & Coloniarum adhuc superstites cum Cæsaris quorum ætate percussi in anteriori parte effigie, sed clarius expressa in aliquot ex iis eadem facultas, Cæsaris indulgentia iis concessa. Hinc in nummo Colonia Patrensis sub Augusto, quem cum selectis aliis vulgavit nuper sæpe laudatus Seguinus, *INDULGENTIÆ AUGUSTI MONETA IMPETRATA*, & in aliis duobus Colonia Romulensis sub Augusto ac Tiberio, *PERM. DIVI. AUG. COL. ROM.* seu *Permissu Divi Augusti Colonia Romulensis*. consueto apud Livium loquendi genere, *Permissu Consulis, Permissu Imperatoris*. Quo referendus

Lib. xxii.
Lib. xxxvi.
E. xxvii.

rendus etiam præclarus nummus Drusi, qui in averfa parte caput Mercurii exhibet, & inscr. PERMISSU In Gaza
Christinae
Reginae.
L. APRONI PROCOS III. Alius itidem huc spectat nummus ejusdem Regiæ Gazæ, in qua duæ figuræ cum puero & inscr. quæ præferre videbatur eruditis antiquariis PERM. IMP. GER. Neque huic dissimilis Domitiani nummus Mediceus Corinthi percussus, PERM. IMP. COR. quomodo & in priori nummo pro GER, facile COR, legendum existimarem. Occurrit præterea nummus primæ magnitudinis apud Procerum Vestratium decus Camillum Maximi, in quo Aquila cum signis Legionum & inscr. PERMISSU CÆSARIS TIBERII. Cui suffragatur alius ejusdem Tiberii, quem jam possidet Museum Regium Parisiense, MUNIC. ITALIC. PERM. DIV. AUG. Quæ cimelia vulgo parum nota vel obiter indicasse, haud ingratum Lectori futurum reor. Neque vero repugnans id genus inscriptiones eorum sententiæ (ut existimabat singulari virtute & horum studiorum peritia insignis amicus noster) qui etiam sub Cæsaribus penes Senatum æris in urbe signandi facultatem mansisse tradiderunt. Id enim & aperte antiqui Auctores docent, & clarissime evincunt nota S. C. vulgo æreis Nummis adhuc infinita copia superstitis impressa. At non eadem Coloniarum & Municipiorum ratio, quæ inter alia privilegia quibus à Cæsaribus ornabantur, illud etiam signandæ monetæ singulari eorundem indulgentia & permissu consequutæ, publice etiam in grati animi monumentum profiteri ambiebant. DUUMVIROS vero iisdem Coloniis deducendis, frequenter etiam nummi id genus ante oculos ponunt. Magni enim honoris loco habitum ipsa earum urbium jacere fundamenta, quæ totidem simulacra Urbis gentium

tium dominæ habebantur. Hinc jam olim apud Græcos Coloniæ duces vulgo Heroibus adscripti, & singulari quadam civium ac posterorum religione consecrati. Equidem ad Corinthum Græciæ ocellum denuo instaurandam, delectos olim Q. CÆCILIVM NIGRUM & C. HEIVM II-VIR. haud immerito colligas, quod alibi monui, ex Veneris effigie & CORINT. nomine in anteriori parte expresso. Siceorum nomina, à quibus Colonia Carthaginem circa eadem tempora deducta, apud Tertullianum posterorum memoriæ tradita reperies, indicata etiam ea muneris parte, quam in illa instaurazione Duumviri sibi vindicant; *ubi mania Statilius Taurus imposuit, solemnia Sentius Saturninus enarravit.* Id enim singularis prærogativæ haud ignoras, Urbem mœnibus cinxisse; Unde Dido sua decora apud poetam enumerans,

De Pallio.

*mea mania vidi,*Lib. 3. c. de
Oper. Publ.

& in Codice Theodosiano *Murorum instructio* inter publica Principum opera refertur. Utriusque vero nominis, & Statilii Tauri & Sentii Saturnini memoriam etiamnum servant antiqui denarii. Inde autem liquet, haud immerito à Triumviris Monetibus quæsitum Augusto decus; ab instaurata nempe ejus auspiciis haud una Colonia. Unde videas in denariis aliquot Gentis Petroniæ, hinc Augusti effigiem, illinc Sirene, Pegaso, Falcata Luna cum stella, designari Neapolis, Corinthi, ac ut primi observamus, Byzantii instaurationem. Postremum certe luculenter arguunt alii nummi, in quibus depictum vulgo illud Byzantinorum insigne, nomine eorundem adscripto. Cujus rei fidem facient sequentia eçtypa, primum denarii illius, cujus meminimus, alterum nummi à Byzantinis percussi, cum inscr. BYZANTIΩN,

TRIUM-

TRIUMVIROS autem illos mitto Reip. constituendæ, seu *Tricipitinam* illam Varroni dictam, quam vere arguunt tria Augusti, Antonii & Lepidi juncta in sequenti denario aliisque id genus capita.

Quid jam memorem PRÆFECTOS FABRUM, quos Urfino arguere videtur Malleus in denario Gentis Valeriæ cum nomine ACISCULI adjuncto? At non Malleum eo denotari, sed Instrumentum fabrile, quo saxa cædebantur in latomiis, censet vir inter eximia sæculi nostri ornamenta numerandus Nicolaus Heinsius noster, & firmat veteri Glossario, in quo *Acisculus*, *λατόμῳ* redditur. Ut vero de Mallei apud veteres forma lectori liceat securius judicium ferre, en tibi cum eundem Acisculi nummum, tum alium Lemniorum, cum vero Malleo & Forcepe, Vulcani utpote Dei Lemnii instrumentis.

Aaaa 3

Quid

Quid enumerem alia Militiæ munia in iisdem denariis expressa, ut TRIB. MIL. seu *Tribunum Militum* in Fonteia; Centurionem militem vite cædentem in Didia, duos Milites, unum pro civè prostrato pugnans in Minucia, alium pro Vallo in Numonia? Quid dicam tot Legiones signatas in denariis Gentis Antonia, de quibus paullo infra? quid signa ipsa Legionum, cum additis litteris H. P. ut in sequenti denario Gentis Valeria, cui similem videas in Gente Claudia & Cornelia?

E. XXXVII.
cap. 39.

Quid sibi velint illæ litteræ silent Interpretes. At nihil aliud notare mihi liquet, nisi *Hastatorum & Principum* signa. Livius; *Hastatorum prima signa, deinde Principum erant, Triarii postremos claudabant.* Constat nempe Legio, ut notum, ex Hastatis, Principibus, & Triariis; quorum primi sua habebant Signa seu Vexilla, illis notis H. & P. in denario distincta; Triariorum autem erat Aquila, Signum totius Legionis, quam vulgo in Medio collocant id genus Nummi. Maris autem imperium ab utroque Pompeio, Patre & Filio administratum, sub diversis tamen titulis, docent illius Familiae Numismata, in quibus parens Pompeius P. O. C. O. S. cum prora navis, Sextus autem filius P. R. Æ. F. CLASS. ET ORÆ MARIT. describitur. Scilicet cui Classis erat Provincia, ut loquitur aliquoties Livius, qui & alibi Duum viros creatos refert ad tuendam Oram Maritimam. Eandem vero Classis Præfecti dignitatem M. Antonium, positum alias in supremo dignitatis

Lib. XL.
cap. 19.

gnitatis fastigio videmus etiam adoptasse ex ejusdem Nummo, qui nuper Fulviano operi accessit, in quo hinc ipse cum Cleopatra, illinc Triremis signatur, cum inscr. PRÆF. CLAS. Tutelam vero junioris Ptolemæi à Lepido Reip. nomine susceptam, Nummi ejusdem posteris consignarunt, in quibus M. LEPID. PONTIF. MAX. TUTOR. REG. dicitur. Unde præter Valerium & Justinum Ursino adlegatos, qui Tutelæ hujus meminere, Tacitus etiam illustratur, Annal. 11. 61.
exemplo quo majores M. Lepidum Ptolemæi liberis TUTOREM in Ægyptum miserant. Alias de Pompeio Lucanus noster,

*Sceptra puer Ptolemæus habet tibi debita Magne
 Tutela commissæ tuæ.*

Lib. VIII.

Neque aliter liberis Cotys Thraciæ Regis Tutorem datum ob infantiam Trebellienum Rufum, superiori loco apud Tacitum legas. Inter externa autem Imperia occurrit illud LEGATI PROPRAÏTORE in Nummis Gentis Carisiæ cum effigie Augusti, ubi admitti non debet adlata ab Ursino Ant. Augustini, viri alias sani in litteris judicii, explicatio. Ille enim Legatos Pro Prætoribus dictos solum credidit, qui Legati primum in Provinciam cum Prætoribus missi, dum his discedentibus aut mortuis, eandem eorum loco administrabant. At ratio Virum doctissimum hic fugit. Notum enim Augusti avo & sequentium dein Cæsarum Legatos Pro Prætoribus appellatos, non Prætorum in Provinciis adfessores aut qui iisdem succedebant, sed supremos Rectores missos ad administrandas provincias Cæsarum, sicut Populi Proconsules, qui populi provinciis præficebantur. Ratio autem nominis obvia ex usu veteris Reip., qua Pro Consule aut Pro Prætoribus primum dictus, qui Consul aut Prætor destinatus ad regendas pro-

pro-

provincias vel praefecturam militarem, functus Magistratu in eodem imperio continuabatur. Clare id docet Dio, qui Pro Consules & Pro Praetores dicto tradit in Castris Pompeii Consules & Praetores prioris anni, aliis non suffectis. Ita crevit paulatim in eadem Rep. Pro Praetoris militaris appellatio frequens apud Livium aliosque, quae postea ab Augusto ad Rectores militarium Provinciarum translata; dum Pro Consules dicti, ut notum, qui praerant pacatis Populi Provinciae. Neque tamen reperta primum sub Augusto conjuncta Legati Propraetoris appellatio, ut Dio videtur innuere, sed jam recepta libera adhuc Rep. de iis qui vice Praetorum, sub Pro Consulibus aut Imperatoris auspiciis, parti exercitus aut Provinciae praerant. Egregie id praeter lapidum auctoritatem confirmat denarius Gentis Publicae, in cujus anteriori parte, GN. MAGNUS IMP. in averfa vero M. PUBLICI, LEG. PROPR. ut intelligamus hunc Publicium à Pompeio, qui tum exercitui summo cum imperio praerat, adsumptum in partem curae militaris, aut regendae Provinciae. Sciendum enim in divisione Provinciarum facta à Triumviris Pompeio, Crasso, Caesare, quae singulis obtigerant, eas Legatorum opera eisdem administrasse. Accedit huic alius denarius in Gente Caecilia, in quo P. CRASSUS. JUNI. LEG. PROPR. signatur; qui nempe Scipionis in Africa Legatus fuit. At vero sub Caesaribus, dicti non solum Legati Propraetore, sed etiam LEGATI AUGUSTI; quasi totidem Caesaris in commissis Provinciis Adseffores, ut prior appellatio curam militaris Provinciae, altera demandatam à Caesare jurisdictionem argueret. Hinc idem Carisius, quem LEG. PROPR. seu *Legatum Propraetore* inscriptum paullo ante diximus, in nummo

Eme-

Emeritæ cuso, in alio ejusdem urbis Nummo Legatus Augusti inscribitur P. CARISIUS LEG. AUG. in Hispania nempe Lusitanica, ad quam regendam missus ab Augusto. Illæ enim duæ, Lusitania, in qua Emerita, de qua magnifice Aufonius,

In Gaza
Christinæ
Augustæ.

Submittit cui tota suos Hispania fasces,

& Tarraconensis à Legatis Cæsaribus, Bætica autem à Populi Magistratu, ut ex Strabone ac Dione liquet, regebantur. Conjuncta etiam vulgo, ut notum, utraque appellatio, ut *Legati Augusti Propratore* dicerentur, quod non solum arguunt lapides antiqui, sed aliquot etiam Græci Cæsarum Nummi, in quibus *ἡγετορας*

Ἀντισεβαστῶν & *σεβαστῶν* non semel nuncupantur. Ita præclarus nummus Hadriani Mediceus, ΕΠΕΙΤΕΙ

Item in
Gaza Re-
gin. Chri-
stina.

ΡΟΥΦΟΥ ΠΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣ. ΒΙΖΥΗΝΩΝ, hoc est, *sub Itio Ruso Legato & Propratore Augusti, Bizyenorum.* Thracia nempe, in qua Urbs illa Bizyenorum ac proinde Socrati *Βιζύη τῆς Θράκης* dicta, inter Provincias Cæsaribus remanserat; utpote earum numero, quæ post divisionem Provinciarum ab Augusto institutam in Provinciæ formam redacta fuerat, & quidem sub Vespasiano, ut observat Tranquillus. Tales autem Provincias non Populo sed Cæsari accessisse diserte juxta ^aStrabonem docet ^bDio; ac in

Hist. Eccl.
l. iv. c. 15.

specie de Thracia firmant Lapidibus antiqui. AUGUSTI vero nomen in eodem nummo non Legato solum sed Propratori etiam postpositum, sicut in Inscript. Dolabellæ, LEG. PROPR. DIVI AUGUSTI. ET

^aL. xvii.
^bL. lxxxv.

TI. CÆSARIS AUGUSTI. Eisdem vero Legatos Augusti seu Rectores Cæsaribus Provinciarum, Proconsules etiam dictos recte negat ad Spartianum Salmastius, nec debuit nuper vir doctus id in dubium vertere. Conjuncta enim nonnunquam harum dignita-

Thef. Grut.
cccxcvi.

tum nomina in priscis elogiis, distinguenda tanquam munera variis temporibus gesta, quibus fiebat, ut qui Proconsul Populi Provinciam administraverat, postea ut Legatus Cæsaris alicui ex ejusdem Provinciis præficeretur, aut vicissim. Ita, ut sexcenta mittam, Proculum quendam signari videas in inscriptione veteri apud
 ccclxi. i. Gruterum, Legatum Propratore Numidiæ; Consulare Thraciæ, Siciliæ, Præsidem Provinciæ Byzaceniæ, Proconsulem Africa, aliisque adhuc honorum insignibus decoratum; quos certe ab uno viro gestos eodem tempore nemo facile arbitrabitur. Haud aliter nempe ac Balbinus, *Rektor Provinciarum infinitarum* Capitolino describitur. Nec obscura etiam PROCONSULUM mentio in Numismatibus antiquis, qui vel ante, vel post divisionem Provinciarum ab Augusto institutam, regendæ alicui Provinciæ fuerant præpositi. Prioris generis suppeditat præclarus nummus Laodiceæ percussus in honorem Appii Clodii Pulchri, Ciliæ ante Ciceronem Proconsulis, inscriptus AP. PULCHER. AP. F. PRO. COS. quem apud antesignanos duos antiquariorum Urfinum ac Seguinum expressum videre licet. Posterioris autem Proconsulatus, post divisionem nempe Provinciarum Cæsaris & Populi, rariores aliquot Nummi memoriam adhuc servant. Hoc vero beneficium iidem præstant, ut qualis tum status fuerit illarum Provinciarum, inde possit indubie colligi, an Cæsaris scilicet vel Populi. Crebra enim mutatio earumdem accidit post primam divisionem ab Augusto institutam; ut nempe Provinciæ Cæsaris in Provincias Populi haud semel fuerint translatae, aut vicissim; sicut præter Dionem, ex Scriptoribus Historiæ Augustæ, & coævis monumentis liquet. Hinc factum ut pro ratione hujus permutationis, Præfecti

fecti illarum Provinciarum aliquando Proconsules aut Prætores, dum illæ erant Populi, aliquando Legati & Proprætores, quum factæ sunt Cæsaris, dicerentur. Temporibus itaque habenda hic ratio, quod viris doctis non semel imposuit, & proinde eorum monumentorum, ex quibus ea de re constare potest. *Cyprum* quidem, quam primo sibi vindicaverat, mox recepta ejus loco Delmatia, Populo concessit Augustus; unde eandem inter Populi Provincias relata à Strabone ac Dione videas. Eodem vero imperio adhuc regebatur Flavio-
 rum temporibus, ut liquet ex nummo, quem novissime vulgavit Cl. Seguinus, inscripto, ΑΝΘΥ. ΕΠΡΙΩ ΜΑΡΚΕΛΛΩ ΚΥ. h. e. *Proconsule Eprio Marcello, Cypriorum*. Iis enim temporibus floruisse nobilem hunc delatorem Tacitus & Quintilianus fatiscunt. Illud vero hic obiter monebo figuram quæ in eadem Nummi parte signatur, haud aliam revera esse quam Venerem Cypriam, quæ Α'Φρόδι@ iisdem vocabatur, & veste ac corpore muliebri, natura virili & barbata ab iis culta, ut ejus simulacrum describunt alicubi ^a Servius & ^b Macrobius. Ad similem vero Cypriorum Rectorem spectare videtur æreus quidam Claudii nummus inscriptus, ΕΠΙ ΚΟΜΙΝΙΟΥ ΠΡΟΚΟΥ-
 ΛΕΙΟΥ ΚΥΠΡΙΩΝ, *sub Cominio Proculeio Cypriorum*. Ex quo præterea discimus, ad eandem forte Cominiorum gentem, cujus frequens mentio in lapidibus antiquis, referendos nummos illos, quos sub Proculeiæ gentis nomine edidere nuper minus accurate diligentes antiquarii, quum vel superior nummus doceat Cominios inter alia cognomen habuisse Proculeiorum, neque istud inter Gentium Romanarum nomina, sed cognomina collocandum. *Achaia* vero Proconsularis etiam Provincia sub Augusto, ad Cæsarem autem translata

Bbbb 2

sub

^a Ad Æn.^b Saturn. l.

III.

III.

Vid. Thef.

Gruet.

sub Tiberio, ut observat Annalium Scriptor, *Macedoniam & Achaiam onera deprecantes laxari in praesens Proconsulari imperio, tradique Caesari placuit.* Haud frustra vero in praesens additum à gravissimo Authore. Rediit enim eadem Achaia brevi ad Populum, puta sub Claudio, ut cum ex Suetonio, tum ex Claudii nummis Medicis liquet Patris in Achaia percussis, cum inscr. ΜΙΝΔΙΟΣ ΑΝΘΗΠΑΤΟΣ ΠΑΤΡΩΝ. Huic consentaneus ab Occone descriptus, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΡΟΥΦΟΥ ΑΝΘΗΠΑΤΟΥ ΠΑΤΡΩΝ. *Bithynia* Proconsularis itidem Provincia sub Augusto, ejusdem adhuc juris mansit sub Claudio; ut si non aliunde ex nummis utique liqueret Nicomediae Provinciae illius Metropoli signatis; qualis iste hinc cum Claudii effigie, illinc cum adscripto nomine ΤΑΡΚΥΤΙΟΥ.....ΣΚΟΥ. ΑΝΘΗΠΑΤΟΥ, nempe *Tarquitio Prisco Proconsule*; sicut nummum istum vetustate exesum legebam & explicabam Cl. vestro Gottofredi. Haud absimilem postea in Gente Tarquitia editum à Cl. Patino animadverti, cum Neronis effigie, ac in aversa parte expressum nomen Μ. ΤΑΡΚΥΤΙΟΥ ΠΡΕΤΑΝΙΚ. ΑΝΘΗΠΑΤΟΥ ΠΡΑΤΤΩΝΤΟΣ ΝΕΙΚ. *M. Tarquitio Pretanico Proconsule faciente, Nicomedensium.* Ut ita circa extrema Claudii & initia Neronis, Bithyniae eundem praefuisse superiores nummi evincant.

Pro ΠΡΕΤΑΝΙΚ, seu *Pretanico*, malle[m] equidem ΠΡΕΣ-

ΗΠΙΕΚΟΤ, seu *Priscum* in eodem legere, cum fide superioris nummi mihi apud vos inspecti, tum motus auctoritate Taciti, qui diserte hujus Tarquiti Prisci, tanquam functi Bithyniæ Proconsulatu circa eadem tempora meminit; *Damnatus iisdem Consulibus TAR-* ^{Annal. xiv.}
QUITIUS PRISCUS repetundarum, BITHYNIS in- ^{46.}
terrogantibus. Ut certe inde liqueat, & veteres auctores ejus meminisse, de quo nihil sibi lectum observabant celebres antiquarii, neque dubitare eosdem debuisse, an per litteras illas ΝΕΙΚ. Nicopolis, an vero Nicomedia designaretur. Sub eodem Nerone alium ejusdem Bithyniæ Proconsulem, Attium nempe Laconem, exhibet nummus Cl. Seguini, ΕΠΙ ΑΤΤΙΟΥ ΛΑΚΩΝΟC ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, infra ΝΙΚΑΙΕΩΝ, *sub Attio Lacone Proconsule, Nicænsium.* Sub Flaviis Proconsularis adhuc eadem Bithynia, ut arguit alius Nummus Nicomedensium supra jam alia occasione à nobis excussus, ΛΑΝΚΙΟΥ ΟΥΡΑΠΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, *Plancio Varo Proconsule.* Sub Trajano eandem mansisse Proconsularem, liquet alias ex Dione Chrysofotomo, ^{Oiar. xlviij.} qui in ea oratione quam in Patria habuit, Pryfa nempe urbe Bithyniæ, Proconsulis illius Provinciæ mentionem facit. Neque tamen ob superiores illas Nummorum inscriptiones Tacitus ideo arguendus, qui Marcellum Bithyniæ Rectorem sub Tiberio, Præto-rem non autem Proconsulem vocat, sicut mallet Lipsius, *Marcello Bithynia Prætori objectum.* Bithynia scilicet una ex decem Populi Provinciis, ad quas regendas mittebantur viri Prætorii, sicut Consulares regebant duas nobiliores Provincias Asiam & Africam, quod Strabo ac Dio tradidere. Prætor itaque Tacito vocatur ratione Provinciæ Prætoris, qualis erat Bithynia, haud aliter ac Cyprus Prætoris Provincia vocatur

Lib. xiv. alicubi Straboni; quod nempe Viri Prætorii ad eas re-
 gendas mitterentur, non autem Consulares; quam-
 quam revera in Nummis aliisque publicis monumentis
 Proconsules vocari soleant, quod omnibus Provincia-
 rum Populi Reëtoribus tam Consularibus quam Præ-
 toriis, communis esset Proconsulis appellatio, ut aper-
 te Dio innuit, & firmant aliunde Nummi ac Lapides
 antiqui. Lipsium decepit Prætoris appellatio, qua Cæ-
 saris, non Populi Magistratum credidit designari, quum
 priores tamen non Prætores simpliciter, sed vulgo Le-
 gati, Legati Augusti, Legati Proprætoris, aliquando
 etiam Legati Prætorii, ad distinctionem nempe Con-
 sularium, dicerentur: Alias vero hæc Bithynia cum
 Propontide accessit postea Provinciis Cæsaribus sub Ha-
 drianò, cujus loco Pamphiliam Populo concessit, ut
 Pag. 714. observo apud Dionem in Excerptis Constantinianis.
 Tum vero illius Rectores non Prætores amplius aut
 Proconsules, sed Legati Augusti & Ἀὐτοκρατορῶν dicti,
 Thef. Grut. quemadmodum vocantur in aliquot Inscriptionibus
 M. xciv. antiquis, de quarum ætate inde potest judicium fieri.
 Quamquam jam ante sub Trajano accessisse Bithy-
 niam Provinciis Cæsaribus arguere videatur Plinius ju-
 nioreidem à Trajano præpositus, & quidem *Legatus*
 Thef. Grut. *Proprætoris*, juxta Inscriptionem antiquam, in qua di-
 cto xxviii. citur LEGAT. PROPR. PROVINCIÆ PONTI
 5. CONSULARI POTESTATE; quod præterea plu-
 ribus ex eodem Plinio adstruere alicubi conatur erudi-
 tissimus Sam. Petitus. Verum ut mittam adlata modo
 Var. Lect. i. utriusque Dionis testimonia; aut quod non *Bithynia*
 iv. c. 3. simul, sed *Ponti* duntaxat *Legatus* vocetur in memorata
 Inscriptione, quæ Provinciæ alioquin, ut vel ex Sra-
 bone ac Dione constat, ab uno Reëtore solebant admi-
 nistrari, & una proinde signari in monumentis id ge-
 nus

nus antiquis; non ordinarium videtur fuisse illud Plinii imperium, sed extra ordinem ad ordinandas provincias Ponticas; quales extraordinarios Magistratus missos subinde à Cæsaribus in Proconfulares Provincias aliunde etiam scimus, qua de re mox in sequentibus, idque, ut videtur, vi juris illius seu imperii Cæsarum Proconfularis, de quo suo loco. Sic data etiam Plinio, quod solemne eo casu, ut ex aliis etiam Nummis modo evincetur, non *Legati* solum, sed præterea *Consulari Potestate* facultas Syriam, &c. Alias jam ante Augusti tempora, Bithyniæ Restorem C. Papium Carbonem arguunt duo Nummi ærei Nicææ & Nicomediæ percussi, uterque cum inscr. ΕΠΙΓΑΙΟΥ ΠΑΠΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ, sub *Caio Papirio Carbone*. Urfini errorem jam refutarunt diligentes antiquarii, qui Nicæenses de Corsicæ populis interpretabatur, ac ad Caium Carbonem Sardinia Præsidem similem nummum referebat. Neque vero solum id refellit alter nummus Nicomedensium à Patino editus, sed Dio præterea, qui à Caio Carbone Bithyniam administra- Lib. xxxvi. tam alicubi testatur, quod jam monuit Cl. Seguinus. *Syriam* autem, utpote inter Cæsarum Provincias, à Legatis proinde Augusti administratam, Silano puta sub Tiberio, Quadrato aut Cestio sub Claudio ac Nerone, arguunt itidem antiqui Nummi Antiochiæ signati, ΕΠΙΣΙΛΑΝΟΥ, vel ΕΠΙΚΕΣΤΙΟΥ, vel ΕΠΙΚΟΥΤΑΔΡΑΤΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, quibus addendum est sequens cætypum è nummo veteri, sed vetustate attrito ac proinde paullo inconcinnius hic expressum cum Ariete & stella, solito Antiochenisymbolo,

In Gaza
Reginæ
Christinæ.

In M. Au-
relio.

Factum vero sequitis temporibus, ut iidem Legati Augusti, non Proprætores solum, sed Consulares etiam digniori vocabulo, à gesto nempe magistratu vocarentur. Hinc inducta rursus illa Provinciarum distinctio, ut Consulares Cæsaris Provinciæ, Proconsulares vero Populi, veteri scilicet vocabulo dicerentur. Clare id exprimit Capitolinus: *Provincias ex Proconsularibus Consulares, aut ex Consularibus Proconsulares aut Prætorias pro belli necessitate fecit. Qui locus, ut recte colligit à novo Salmasius, nihil aliud arguit quam permutationem Provinciarum Populi & Cæsaris factam à M. Aurelio, pro ingruentibus nempe casibus, ut alias contigisse paullo ante videbamus. Consulares ergo tum dictæ illæ Provinciæ in quas Consulares Legati à Cæsaris mittebantur, ad discrimen earum in quas mitti solebant viri Prætorii aut Senatores. Ita Consulares evaserunt inter alias Syria, Britannia, Germania, Hispania, & successu temporis Thracia, Moesia etiam utraque ac Dacia, ut liquet ex auctoribus & monumentis antiquis. Nonnunquam etiam dicti Præsides id genus Consulari Potestate, aut juxta Tullium, Consulari Imperio, cujus rei exemplum præbet illustris nummus Mediceus, cujus sensum non adsequebatur eruditus Gazæ illius Custos. Percussus ille à Smyrnæis temporibus Caracallæ, cum inscriptione in aversa parte ΕΠΙ Ε. ΕΧΟΝ. ΥΠΑΤΟΡ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩΝ. ΕΥΤΥΧΟΥ, ita enim lego & explico, hoc est, sub Aurelio Antonino Euty-*

Eutyche habente Consularem Potestatem, nempe *Ἐξουσίαν ἔχοντα Ἰππέα*, ut prima verba legenda sunt. Ubi *Ἐξουσίαν Ἰππέα*, *Consularem* vocat, *Potestatem*, haud aliter ac *ἡμῶν & δὲ χλω ἀποκρίσει* summum pacē & bello imperium dixerunt scriptores Græci. Ejusmodi vero Consularis Potestatis crebra occurrunt exempla in priscis monumentis, sicut in commemorata paullo ante Plinii Junioris Inscriptione, ubi Legatum Provinciae Ponti vocari vidimus **CONSULARI POTESTATE**. In quo autem vis fuerit illius Consularis Potestatis, aperte docet alicubi Appianus, qui in Syriam Prætores missos scribit, *ἵνα ἔχοιεν Ἐξουσίαν κατὰ λόγους στρατῶν καὶ* In Syriacis: *πλέμης οἷα Ἰππέων* ut haberent potestatem delectus militum & belli instar Consulium. Hæc autem Potestas Consularis, militum nempe agendi delectum, Præsidibus Provinciarum tam Populi quam Cæsaris ab Augusto sublata, ut Dio tradidit, ac peculiari proinde imperio indigebat. Lib. l.iii. Smyrna vero, cujus mentio in superiore nummo, una erat ex liberis civitatibus conventus Asiatici, quod vel arguit nummus, quem describere diligentes antiquarii, Goltzius & Occo. **ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΑ ΣΤΗΝ ΚΑΗΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ**. Unde & inter *Socios* etiam relati alicubi a Cicerone Smyrnæi, *nocturnus introitus in SMYRNAM quasi* Philip. xi. *in hostium urbem, qua est fidelissimorum antiquissimorumque SOCIORUM*. Ad quam proinde urbem aliasve liberæ ejusdem Asiæ regendas præter ordinarios Asiæ Proconsules, pro oblati casibus extra ordinem nonnunquam mittebantur moderatores, qualem *διορθωτῶν ἐλευθέρων πόλεων* vocat ^b Arrianus, ^a Lucianus autem *ἀγρο-* a Dissert. lib. l.iii. c. 7. *σιλῶν Ἰσσίας*. Ita sub Antoninis Herodem Atticum ac Sophistam Polemonem Præfectos liberis Asiæ civitatibus, quarum princeps juxta Ephesum Smyrna, auctor est Philostratus. Pergami quoque & Smyrnæ præfectu- L. i. & 11. de Vit. Soph.

Cccc

ram

- Lib. LXXIX. ram à se sub Macrino gestam Dio testatur. Neque aliter Maximum sub Trajano missum ad ordinandum statum liberarum Achaiae Civitatum docet in Epistolis
- Lib. VIII. Plinius, haud aliter ac sub Tiberio missum ad restandas collapsas terrae motu Asiae urbes virum praetorium apud Tacitum ac Dionem legimus. Talis itaque sub Caracalla hic Aurelius Eutyches superiore nummo expressus, qui Smyrnam nempe aliasque adhuc forte Asiae urbes regebat Consulari Potestate, seu ut Tullius
- Philip. XI. loquitur de Trebonio Smyrnae occiso, *consulari imperio*
- Pro Flacco. *Asiam obtinentem*, & de Lucullo alibi, cum *Asiam Provinciam Consulari imperio obtineres*. Quamquam diversi, ut jam innui, ab Asiae Proconsulibus, extraordinarii isti Rectores in eandem Asiam missi, iique ut plurimum praetorii, ne, quod observat Tacitus, *Consulari obtinente Asiam, simulatio inter pares & ex eo impedimentum oriretur*. Equidem Proconsularis vulgo Asia, ut notum, seu Proconsulari Potestate, ut Ammianus aliquoties de eadem loquitur, administrata; unde & Proconsulis Caesennii Pæti mentio in Nummo Domitiani Regiae Gallorum Gazæ, qui horum Smyrnaeorum cum Ephesiis, inter quos crebra alias dissidia, concordiam notat, ΑΝΘΥ. ΚΑΙCΕΝ. ΠΑΙΤΟΥ ΟΜΟΝΟΙΑ CΜΥΡ. ΕΦΕ. h. c. *Proconsule Caesennio Pæto, Concordia Smyrnaeorum, Ephesiorum*. Meminit quoque Caesennii Pæti Josephus, quem à Vespasiano Syriae Rectorem constitutum docet, sed apud quem corrupte κε
- Bell. Jud. I. σείνι Πέτῳ legitur aliquoties pro Κεασέννι Πέτῳ, vel fide superioris Nummi. Iisdem Asiae Proconsulibus adseribendus etiam quidam Volosenna ex præclaro Nummo ejusdem Regiae Gazæ, Neronis temporibus percusso cum inscr. ΟΥΑΛΟΣΕΝΝΑ ΑΝΘΥΠΑΤΩ. ΙΟΥΑΙΕΩΝ ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ, h. c. *Volosenna Proconsule*.

fule, Juliensium, Ancyranorum. Phrygiæ nempe majoris hæc Ancyra Ptolemæo commemorata, diversa ab altera Galatiæ Metropoli, ut colligo cum ex conjunctione Juliensium ejusdem Phrygiæ incolarum, tum ex addito Proconsulis nomine, Galatia enim Cæsaris Provincia, ut liquet ex Eutropio & lapidibus antiquis; Phrygia vero pars Asiæ Proconsularis, cujus Rector designatur hic Volosenna. Ita conjuncti rursus hi Julienes & Ancyrani cum insertis inter utrosque Salonitis in quodam Antinoi nummo, quem vulgavit Tristanus. Cæteroquin totam illam cum Proconsulum tum Legatorum Proprætore divisionem ab Augusto institutam accurate narrat Dio, sed in cujus explicatione mire hallucinatus est Interpres. Frequenter certe in tradendis id genus Magistratum nominibus lapsos videas Appiani, Dionis, aliorumque Interpretes, & qui sese illis manciparunt; dum distincta in Provinciis Proconsulum, Proprætorem & Procuratorum nomina non semel confundunt. Sic Flaccum Syriæ Præsidentem, quem *ὀμπελευθέρων* vocat Josephus, male Interpres *Proconsulem* vertit pro *Consulari*, quales vulgo Syriæ Legati; atque ita perperam è Cæsaris Provincia Populi Provinciam facit. Sed gravius adhuc errat Interpres Philostrati, qui è Romano Syriæ Præsidi Principem quendam ejusdem tractus fingit, dum *τῆς Συρίας ἀρχὴν* vertit alicubi, *cum Syriæ quidam princeps*; quo tempore scilicet Syria Romanis obnoxia Cæsaris Legato suberat. Commune enim *Ἀρχοντῶν* & *Ἡγεμόνων* nomen Præsidibus Provinciarum, quocunque tandem seu Proconsulum, Consularium, vel Legatorum Proprætore titulo easdem administrarent. Diserte quidem de nomine *Ἀρχοντῶν* id observat Dio, & utrumque vel in Provincialibus Cæsaris Nummis obvium; quamquam

Lib. xvii r.
Antiq. c. 8.

Lib. i. de
vii. Apoll.

Lib. l. iv.

quam ἩγεμόνⓄ nomen Cæsarum Legatis Strabo videatur vindicare. Ubi enim agit de hac ipsa Provinciarum divisione, & diversis in iisdem Populi ac Cæsaris Ma-

Lib. xvii. *Καὶ εἰς μὲν τοὺς ΚαίσαρⓄ Ἡγεμόνας καὶ διοικητὰς πέμπει. In Cæsaris quidem Provincias Præsides & Procuratores mittit.* Ita enim omnino corrigi debuit in Græco textu, & verti à Latino interprete. Duo quippe, ut notum, præcipui Cæsarum Ministri in eorundem Provinciiis, Legati & Procuratores, illi qui toti Provinciae præerant, hi qui pecunias Cæsaris in iisdem colligebant, easdemve militibus distribuebant, priores Ἡγεμόνες, posteriores διοικητὰς, (vulgo Ἐπίτροποι) eo loco nuncupati: exemplo nempe βασιλικῶν διοικητῶν, seu Dispensatorum Regiæ pecuniæ, quorum Polybius meminit in Excerptis, & quales οἱ Ἰππὶ τῆ διοικήσεως vocantur Demostheni. Accedere Straboni videtur nummus Antonini Pii Mediceus, Plotinopoli in Thracia, quæ Cæsaris ut diximus Provincia, percussus cum Præsidis nomine, ΗΓ. ΠΟΜΠ. ΟΤΟΠΕΙΣΚΟΤ ΠΛΩΤΕΙΝΟΠΟΛ. Præside Pompeio vel forte Pompilio aut Pomponio Vopisco, Plotinopolitarum. Plotinopolis nempe urbs à Trajani conjuge nomen sortita, sicut ab ejusdem sorore in vicino tractu Marcianopolis, cujus loci nummi itidem in superioribus adlati. Immo ut ἩγεμόνⓄ Strabo, ita Præsidis etiam nomen tanquam Cæsaris Provinciarum Reçtoribus proprium & à Proconsule distinctum vindicant nonnunquam Romani Scriptores.

Fig. 126.

In Avidio Cassio.

Vulcatius, *An ego Proconsules an Præsides putem, qui ob hoc sibi à Senatu & Antonino Provincias datas credunt, ut luxurientur.* Ubi per Proconsules Populi Magistratum, per Præsides Legatos Cæsaris vides designari. Quin postea distincti iidem Præsides cum à Proconsulibus tum à Legatis, ut præter antiqua marmora liquet ex scri-

scriptoribus Historiæ Augustæ. Commune tamen, ut jam innui, ἡγεμὸν Ⓞ nomen Rectoribus Provinciarum tam Populi quam Cæsaris; ut præter alia innuit nummus itidem Mediceus Philippopolitarum in Macedonia Proconsulari Provincia sub eodem Pio percussus, ΗΡΕ. ΓΑΡΡΙΑΙ. ΑΝΤΙΚΟΥ. i. e. *Præside Gargilio Antiquo*. Hinc Dione Cassio apud Photium Rectore Africae Proconsularis Provinciae, Α'Φερχῆς ἡγεμονεύσεν, pag. 106. Bibl. quod male Schottus expressit, *in Africa Dux fuit*, quum vertere debuisset, *Proconsul Africam rexit*. Eodem nempe modo, quo in Dionis Excerptis legitur Aufidius Victorinus Α'Φερχῆς ἡγεμονεύσας. h. e. *cum Africa Proconsul* pag. 726. esset, ut bene ea verba expressit decus harum litterarum Henr. Valesius.

GESTA vero præcipua Familiarum id genus ac Illustrium Togatorum ita iidem Nummi complectuntur, ut in illis adhuc hodie spectare liceat nobilissimum civium Tropæa, Triumphos, Templorum aut Ludorum Dedications, Viarum Munitiones, Aquarum ductus, Fabricas, Leges latas, Adoptionis Symbola aliaque præclara bello aut pace suscepta, multaque ex iis aliunde vel ignota vel obscura. Neque enim fidem singulis detrahet, quod de falsis vel emendicatis Familiarum id genus titulis aut imaginibus apud Livium lego; *Nec facile est, inquit, aut rem rei, aut auctorem auctori præferre. Vitiatam memoriam funebribus laudibus reor, FALSIS QUÆ IMAGINUM TITULIS, dum Familia ad se quaque famam rerum gestarum honoremque, fallente mendacio, trahunt.* Unde & alibi similis adfert fraudis exemplum, ubi agit de imagine L. Minucii, cui Tribuni Plebis nomen falso fuerat adscriptum; *sed ante omnia refellit FALSUM IMAGINIS TITULUM paucis ante annis lege cautum, ne Tribunis Collegam*

Cccc 3 cooptare

cooptare liceret. Sicut vero indulgisse sibi nonnunquam Quirites vestros, in dedicandis Majorum suorum Imaginibus, ita in iis quæ publice auro, argento, ære incisæ, minus fraudis aut imposturæ commissum facile licet augurari. Africæ quidem domitorem non Scipionem solum CORNELIA Gens ostentat, sed CESTIÆ etiam EPPIÆ, NORBANÆ gentibus signatum Africæ caput cum Elephantis proboscide haud ab- similis decoris communionem adferit. Alium Scipionem, Pompeii nempe Socerum, signat insignis denarius Gentis Cæcilix, cum Ifide & litteris G. T. A. seu *Genius Tutelaris Egypti*, ut eosdem ex Servio erudite interpretatur Fulvius.

Ita præter expressâ in iis ÆMILII de Perseo, aut SULLÆ de Jugurtha, aut J. CÆSARIS de Gallis Germanisque nobilissima Tropæa, alia quoque videas haud contemnenda. M. LEPIDI certe xv annorum adolescentis virile facinus arguit statua ejusdem Equestris cum Tropæo, & præclara nummi inscriptio M. LEPIDUS XV. A. PR. H. O. C. S. iisdem ferme verbis quibus à Valerio describitur; ut jam notavit Fulvius, *M. Lepidus Annorum Quindecim Prætextatus Hostem Interemit, Civem Servavit.* Immo nec de Jugurtha solum Tropæum, sed idem victis post tergum manibus, à Boccho Rege Syllæ in folio sedenti traditus occurret; ut jam testis oculatus Plutarcho facile fidem præstes, non semel adferenti Sullam in annulis capti-

Lib. III.
cap. I.

captivi Jugurthæ imaginem gestasse; quod ipsum à Valerio etiam alicubi traditum, & à Fulvio etiam animadversum. Nec commemoro hic aut M. MARCELLUM ferentem spolia opima Jovi Feretrio, aut varios METELLORUM, SCIPIONUM, JULIORUM, aliorumque id genus triumphos, qui genuinam Romæ Triumphantis imaginem nobis ante oculos ponunt. L. certe Æmilium triplici Triumpho insignem præter Fastos, clare ejusdem Nummus cum inscr. TER PAULLUS inspiciendum præbet. Immo non privatorum solum, sed ipsius Populi Rom. Fortitudinem exprimere videtur Fulvio sequens denarius Gentis Liciniæ, cum litteris FORT. P. R.

Quamquam, ut verum fatear, malle eandem *Fortuna Populi Romani* interpretari, consueta magis in Nummis antiquis formula, sicut FORTUNA AUGUSTI in iisdem frequens, & in Græcis aliquot nummis ΤΥΧΗ ΦΕΣΙΩΝ, ΤΥΧΗ ΤΑΡΣΟΥ, ΤΥΧΗ ΚΑΡΧΕΔΟΝΙΩΝ, seu *Fortuna Ephesiorum*, *Fortuna Tarsi*, *Fortuna Carthaginensium*. Solemnes vero LUDORUM editiones, *Apollinarium* puta, *Liberalium*, *Cerealium*, *Floralium*, non solum signant iidem, quos vocant, Consulares Nummi, sed à quibus etiam primum fuerint instaurati. Præclari hanc in rem duo denarii, alter Gentis Memmiæ cum inscr. MEMMIUS ÆDIL. CERALIA PRIMUS FECIT; alter Serviliæ,
FLO-

De Cerealibus aut Floralibus ludis non repetimus quæ vulgo nota, & ab Ursino ad explicationem horum denariorum adferuntur. Consuli etiam de priori Nummo poterit Politianus vester, qui eum apud urbis suæ Principem Laurentium Mediceum vidisse testatur in

Cap. LXXXV. præclaro Miscellaneorum opere. Neque enim quæsitum inde Familiæ decus, quod Memmius nempe aliquis aut Servilius PRIMUS Ludos id genus FECIT.

Lib. XXXIV. Idem in simili argumento frequenter à Livio observatum videas; *Megalesia Ludos Scenicos C. Atilius Serranus & L. Scribonius Libo Ediles Curules PRIMI FECERUNT.* Idem alibi de Ludis Apollinaribus stata die à

Lib. XXV. P. LICINIO Varo Prætoris institutis, *P. Licinius Varus Prætor Urbis, legem ferre jussus, ut hi ludi in perpetuum in statum diem voverentur. Itaque ipse PRIMUS ita vocavit FECITQUE ante diem III. Non. Quintil. is dies deinde solennis servatus.* Ex quo loco insuper illustrantur duo Gentis Liciniæ denarii, in quibus per desultores equos designati Apollinares ludi, & constat ad quem Prætorem ejusdem Gentis, quod Ursinum fugit, horum institutio sit referenda. Haud minus frequentes etiam cernas TEMPLO-
RUM dedicationes, utpote ab illustribus viris supremisque Magistratibus fieri tantum solitas; adeo ut quondam penes solum Consulem aut

L. IX. c. 46. Imperatorem jus fuisse Templi dedicandi idem Livius ali-

alicubi doceat. Ita occurrit in Gente Cassia *Ædes VESTÆ* à *Q. Cassio* dedicata, quo nomine ejusdem Nummus à *Traiano* restitui meruit; *Ædes* autem *VENERIS ERYCINÆ* in sequenti nummo *Gentis Confidiae*.

Refert illum nummum *Fulvius* ad *Templum Veneris Erycinæ*, quod prope *Collinam portam* visebatur. Quamquam quum istud in monte situm appareat in eodem nummo, haud incommode meo iudicio referri posset ad ipsum *Siculum Veneris Erycinæ Templum*, revera in *Colle & Arce* positum, ac à *Tiberio* instauratum, ut auctor est *Tacitus*; *Et Segestani Ædem VENERIS Montem apud ERYCEM* vetustate delapsam restaurari postulavere; nota memorantes de origine ejus & lata *Tiberio*. Suscepit curam libens ut consanguineus. *Suetonius* vero id *Claudio* tribuit, *Templum quoque in Sicilia VENERIS ERYCINÆ* vetustate collapsum, ut ex *arario Populi Romani* reficeretur, auctor fuit. Ipsum vero *JOVIS CAPITOLINI* Templum conspiciendum præbet denarius *Gentis Petilliae*, ut illius formam inde colligere adhuc hodie liceat. Mitto *HONORIS Ædem* in *Durmia & Mucia*, *CLEMENTIÆ* in *Julia*, ut quando aut à quibus *Templa* ac *delubra* id genus erecta sint vel restaurata non aliunde certius constet. Idem quoque beneficium aliis publicis urbis operibus præstant, quæ in iisdem denariis occurrunt expressa; ut *BASILICA ÆMILIA*.

Annal. iv.

43.

In Claudio.

Dddd

LIA

LIA à Paulo Æmilio Lepido extracta, à M. autem Lepido REFECTA, quæ statio Regia Latina voce nuncupatur;

Illinc belligeri sublimis Regia Pauli.

Sic non Vetera solum ROSTRA in denario cujusdam Palikani Gentis Lollia expressa, sed & Nova seu Julia in denario Gentis Sulpitia, quibus duo viri insident. PUTEAL Libonis exhibet denarius Gentis Scribonia, ita ut revera Aram potius, quam Tribunal, contra eruditorum aliquot opinionem, referat. Occurrit idem in Gente Æmilia cum CONCORDIA in ante-

Varior. l. 1.
cap. 3.

riori parte; unde non male Jacobus Rævardus elegans Jurisconsultus eandem Aram putat ad quam jurabant Judices, ac de cujus restitutione agebat Symmachus, *illa Ara CONCORDIAM tenet omnium. illa Ara fidem convenit singulorum.* En verotibi eandem Basilicam ÆMILIAM, ROSTRA Julia & PUTEAL; in eorum gratiam, quibus minus obvia id genus monumenta.

Ita COMITIUM instar Navis cujusdam cum adjuncto titulo Veneris GLOACINÆ spectatur in denario Gentis Mussidia; VILLA PUBLICA in denario Gentis Didia; PRÆTORIUM in sequenti denario Gentis Caninia; sicut SEPTA cum suis Cancellis, Ponte, Cista, Diribitorio in adjuncto hic denario cujusdam Cocceii Nervæ, unde legem aliquam de suffragiis ab eodem latam colligebat Ursinus.

Neque

Neque enim minus LEGUM latarum memoria, quam Gestis aut Operibus aliis nobilitata illustrium Familiarum insignia deprehendas. Adeo etiam ut inter præcipuos honores Augusto mortuo decretos, ceu *maxime insignes* relatum continuo audiamus, ut LEGUM LATARUM TITULI, *victarum ab eo Gentium vocabula anteferrentur.* Ut proinde haud mirum sit videre adhuc hodie aut in denario Gentis Cassiæ signatam LEGIS TABELLARIÆ memoriam cum litteris A. C. seu ABSOLVO & CONDEMNO, hoc est eadem *Tabellas damnatoriam & absolutoriam*, quarum meminit alicubi Tranquillus; aut in eadem Cassia, a- <sup>In Augu-
sto.</sup> liam DE SUFFRAGIIS latam à Cassio Longino, cum littera A in Tabella, qua vocem ANTIQVO haud dubitem designari; aut in Cœlia LEGEM PERDUELLIONIS cum Tabella & litteris L. D. seu LIBERO & DAMNO; aut in Porcia LEGEM PROVOCATIONIS ad Populum, à Læca Tribuno Plebis latam cum adscripta ejusdem formula PROVOCO; aut denique LEGEM PAPIAM de peregrinis cum Tabella, in qua PAPI inscripta. Sed operæ pretium erit eosdem præclaros denarios, eo quo illos enarravimus, ordine lectorum oculis uno obtutu inspiciendos dare.

Referri huc etiam possent & altera Tabella, in qua SORS inscripta in Gente Plætoria, & Judicium Vestalium cum alia rursus Tabella in nummo Gentis Cassiæ expressum. Inter Acta scilicet illustrium Romanorum nihil ita proprium aut illustre olim habitum, quam Leges ab iis latae, quod alicubi docet Tullius, & exemplo Cæsaris firmat; *Nihil tam esse in Actis Cæsaris, quam Leges Cæsaris.* Mox; *Ecquid est quod tam proprium dici possit actum ejus, qui togatus in Rep. cum potestate imperioque versatus sit, quam Lex? Quare acta Gracchi, Leges Sempronii proferentur, quare Sylla, Cornelia.* Hinc etiam Cato in odium Cæsaris legum ab eo latarum cognomen *Juliarum* scilicet, secundum quas tum judicia fiebant, in prætura suppressisse apud Dionem legitur. Haud aliter nempe ac Metello infestos Senatores nomen ejus Legi ab eo latæ detrahere, aliudque inscribere voluisse, idem auctor alicubi testatur. Ad eo nempe gloriosum videbatur, Legem proprio nomine inscriptam promulgasse. Apposite hanc in rem Chrysofomus;

Philip. 1.

L. XXXVII.

L. XXXVII.

xci.

καὶ ζηλώσει τις, καὶ μιμήσεται τὸ πᾶν, πρὸς τὸν ἐξέλε-
 ζοντες ἐξέσει λέγειν οἱ ἐγγονοὶ καὶ οἱ ἐξ' ἐγγόνων, οὐδ' οὐδένα τ' κα-
 λὸν τῶν Νομῶν πρῶτον εἰσῆραγεν. & etiamsi emuletur ali-
 quis ac imitetur hunc morem, habebunt Nepotes ac nepotum
 filii, quod sciscitantibus referant, talem scilicet praeclaram
 illam Legem primum intulisse. Ita etiam ut in superiori-
 bus Nummis impletum videre licet opportunum Scri-
 ptoris dignitate & meritis ætate nostra haud incelebris
 monitum, quod in civilis prudentiæ plena Henrici VII.
 Anglorum Regis Historia consignatum reliquit; Præ-
 cipue vero (nostro quidem iudicio) hoc ipsum optimis Historia
 Scriptoribus desit, quod scilicet non satis crebro summarie re-
 ferant Leges maxime memorabiles, quæ temporibus, de qui-
 bus scripserint, perlatæ sunt; cum sint Leges Acta Pacis prin-
 cipalia. Etsi enim in voluminibus Legum ipsarum maxima
 ex parte reperiri soleant, nequiquam tamen hoc tam bene in-
 format iudicium Regum & Consiliariorum & virorum civi-
 lium, quam si videant eas descriptas, & veluti DEPI-
 CTAS in Tabulis Temporum. Inter publica autem Ope-
 ra, à quibus instructis olim vel instauratis quæsti etiam
 Tituli & Familiæ decora, VIÆ, PONTES, AQUÆ-
 DUCTUS haud postremum sibi locum vindicarunt, ut
 sequentis temporibus liquet etiamnum ex Constitutio-
 ne Arcadii in Codice Theodosiano; Quoniam VIAS, Lib. 36. O-
 PONTES, per quos itinera celebrantur, atque AQUÆ- Per. Publ.
 DUCTUS, Muros quinetiam iuvare provisus temporibus oportere signasti. Alibi autem, Absit ut nos Instructionem VIÆ Lib. 6. de
 publicæ & PONTIUM, stratarumque operam titulis Ma- Itin. Mu-
 gnorum Principum dedicatam inter sordida munera numere- niend.
 mus. Unde non mirum in aliquot denariis Gentis Vi-
 nicie expressam Columnam cum memoria VIARUM
 ab Augusto MUNITARUM, nempe QUOD V.
 M. S. aut QUOD VIÆ MUN. SUNT. Proprium
 mud Dddd 3 nempe

Hom il.
 XLIX. pag.
 322. Tom.

Verulamius
 Baco.

Lib. 36. O-
 Per. Publ.

Lib. 6. de
 Itin. Mu-
 niend.

nempe hic *Muniendi* vocabulum frequens eo sensu apud Tullium, Livium, Suetonium, aliosque, sicut & *Viarum Munitio*, unde in Codice Theodosiano Titulus *de Itinere Muniendo*. Sic PONTEM è sublicio à Lepido Quæstore lapideum factum exprimit etiamnum denarius Gentis Æmiliæ. Celebrem vero ductum AQUÆ MARCIÆ, à quodam Philippo Gentis Marcia erectum, ostendit ejusdem denarius cum inscrip-
 PHILIPPUS AQUA MR. Meminit vero illius præter scriptores rerum Romanarum Arrianus, qui Aquam Marciam non deteriorem Aqua Dines alicubi pronuntiat. Ita Hadrianum Aquarum ductus infinitos, seu *ἀειρέας ποταμούς*, ut eleganter eos vocat Gregorius Theologus, suo nomine nuncupasse auctor in ejus vita Spartianus. Quibus inferere liceat expressam AQUÆ CLAUDIÆ memoriam in singulari Nummo ejusdem Claudii, quem apud Abbatem Bracesium una, ut meministi, inspectum præclaro ejusdem Viri beneficio hic vulgamus, & de quo integrum sit penes diligentes antiquarios iudicium.

Tit. 3. l. xv.

Diff. Epict. lib. 11.

Orat. xxv.

Eundem videas ab Occone descriptum, ac inter rarissimos Nummos adnumeratum. Mitto varia adhuc & illustria Quiritium vestrorum gesta, ut Aretam Arabum

bum Regem à M. Scauro pulsum, in cuius rei memoriam REX ARETAS cum Camelo in ejusdem denario expressus, supra à nobis alia occasione adlato. Mansit autem illud nomen ARETÆ familiare in eo tractu, unde apud Procopium legas Alamundanum quendam Saracenum Arctæ filium Veneri immolasse; alibi, Arctham (sicut ibi scribitur) Regem Arabum à Justiniano constitutum. LIBERTATIS nomen & insigne, Pugiones, Pileum, EID. MARTIAS non in Bruti solum, aut Cassii, aut Lentuli Spinteris, sed Plætorii etiam Nummis reperies; ut hinc facile istum conjuratis adnumereres, & quasitam ab iis omnibus hanc importuni facinoris vel gloriam vel tesseram cernas. Nonne vero in scenam rursus M. ANTONIUM prodire fatearis; ita amore ejus, imperia, victorias, fœdera, res mari ac terræ in Europa ac in Oriente contra Parthos, Armenios aliosque gestas, insignia Deorum adsumpta, totam denique hominis histrioniam tot superstites illius Nummi ponunt in conspectu? LEGIONES certe ejusdem in Fœdere Mutinensi ad XLIII adscendisse narrat Appianus, post Philipensem autem victoriam ad XXVIII reductas. At enim XXV continua serie ad XXXIII eadem interrupta, distincta totidem hujus Antonii Numismata repræsentant. Tradunt etiam ignota aliunde quarundam Legionum nomina; qualia XIV ANTIQUA; XVII CLASSICA; XVIII LIBYCA; sicut ex earundem Legionum numero QUINTA occurrit à Vespasiano restituta, SEXTA autem à M. Aurelio & L. Vero. Nummos vero ab eodem Antonio cum Cleopatrarum effigie, percussos Anagninæ observabam non ita pridem apud Servium, qui ad illud Poëtæ, *quod dives Anagnia possit*, notat; *dives Anagnia aut fertilis aut adludit ad historiam. Nam Antonius*

Bell. Perf.
l. 11. c. 28.

Ibid. c. 12.

Bell. Civil.
l. v.IND. M.
l. 61.

tonius

tonius Augusti sorore contempta, postquam Cleopatram duxit uxorem, MONE TAM ejus nomine in Anagnia civitate jussit fieri. Rarissimus autem nummus æreus, qui hinc caput fratris Lucii, nempe L. ANTONIUS, illinc Marci continet cum litteris M. ANTONIUS, qualem una vidimus apud illustre Matronarum decus Feliciam Rondanini. Rara præterea ipsius Antonii cum illa Augusti sorore seu Octavia conjuge effigies, de qua mox ad historiam Augustarum. Quid commemorem jam VOTA pro salute ipsius AUGUSTI communi omnium Ordinum consensu suscepta, & ejus rei causa luculenta certe ac digna quæ proderetur ad posterorum memoriam. *Quod nempe Per Eum Resp. In Ampliori Atque Tranquilliori Statu Esset?* SELLAM CURULEM apud Romanos cum impositi Corona, in Ludis ac Theatris absentibus etiam aut mortuis positam, ut eximium aliquod honoris insigne, notarunt jam eruditi, & non semel auctores antiqui meminere. Præter Livium vero aut Dionem, ex quibus hunc morem ad Tacitum illustravit Lipsius & ad Suetonium Casaubonus, clarissima illius rei argumenta veteres Nummi etiamnum suppeditant. Hinc in denariis Gentis Juliae Sella Curulis spectatur cum Corona superimposita, sicut in altero quoque nummo Gentis Lolliae.

Ecl. Civil.
lib. 1.

Quem morem viderat quoque juxta Lipsium Fulvius, ac præter Dionem adnotavit jam olim Appianus. Origo autem ejusdem profecta cum ex honore *σεσεδπίας* in Thea-

Lib. VIII. neis sellis impositæ, ut me docuit Polybius. Neque vero id apud Romanos solum, sed apud Græcos etiam & Barbaros usitatum videas in iis, quæ in Alexandri funere observat Curtius, *Tunc Perdicas Regia sella in conspectum vulgi data, in qua Diadema Vestisque Alexandri cum armis erant, Annulum sibi pridie traditum à Rege in eadem sede posuit.* Immo quod ferme præteriissem, similis honor sellæ Curulis habitus jam olim Manio Valerio Dictatori, ut diserte auctor est Livius, ne eundem sub Julio Dictatore itidem, qualis signatur in nummo paullo ante expresso, repertum credas; *super solitos honores locus in Circo ipsi posterisque ad spectaculum datus, SELLA in eo CURULIS posita.* Cæterum de sellis Curulibus eorumque usu plura qui volet, adeat de sellis Veterum Parergon, quod nuper edidit ad Marmor Pifanum vir elegantis eruditionis ac industriæ Valerius Chimentelli.

